ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಮಾಲಿಕೆ - ೩೬

ಕಡಲ ಕರೆತ ಕಲೆತ ಕೊಡಿ

ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್

ಪ್ರಶಾಂತ್ ಅನಂತಾಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ
ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ
ಅಕಾಡೆಮಿ

ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಮಾಲಿಕೆ - ೩೬

ಕಡಲ ಕರೆತ ಕಲೆತ ಕೊಡಿ

ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್

ಪ್ರಶಾಂತ್ ಅನಂತಾಡಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಮಹಾನಗರಪಾಲಿಕೆ ಕಟ್ಟಡ, ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಮಂಗಳೂರು – 575 003

KADALA KARETHA KALETHA KODI KAMALADEVI CHATTOPADYAYER
Life sketch and works of Kamaladevi Chattopadyaya by Prashanth Ananthady, Ananthady Post and village, Bantwal Taluk, D.k.-574 253.

Author
Prashanth Ananthady

Chief Editor
Dr. Palthady Ramakrishna Achar
President
Karnataka Tulu Sahitya Academy

Publisher
Chandrahasa Rai B.
Registrar
Karnataka Tulu Sahitya Academy

First Edition : 2011

© : Karnataka Tulu Sahitya Academy

Pages : 32

Price : ₹ 30

Cover Design : **Kalloor Nagesh**

Designed & Printed at :
Aakrithi Prints
K.S. Rao Road, Mangalore – 575 001
Tel. : 0824 2443002

ಗುರ್ಕಾರ್ರೆನ ಮದಿಪು

ತುಳುವೆರ್ ಪಿರಾಕ್‌ಡ್ದ್‌ಂಚಿ ನಡತೊಂದು ಬತ್ತಿನ ಆರಾಧನೆ, ಆಚರಣೆ, ನಂಬೊಳಿಗೆಲೆನ್ ಮಾತ ಒರಿತೊಂದು ಬತ್ತಿನಕುಲು. ಅಂಚಾದೇ ತುಳುನಾಡ್ ಪುಣ್ಯೊದ ನಾಡ್‌ಂದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆತ್‌ಂಡ್. ಕರಿದ್ ಪೋಯಿನ ಎಡ್ಡೆ ವಿಸಯೊಲೆನ್ ಒರಿತೊಂದು ಪೋಪಿನವು ಎಡ್ಡೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ. ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕತೆದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪೊಡು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೊಕ್ಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಲೆಗಟ್ಟ್ ಆಯಿಕ್ ಬೋಡು. ಅಂಚಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ದುಂಬೊತೊಂದು ಪೋಪುಂಡು. ಬಾಸೆ, ಸಾಹಿತ್ಯೊ, ಕಲೆ, ಪರಪೋಕು, ಸೇವೆ – ಉಂದು ಮಾತ ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಬಾಗೊಲು. ನೆನ್ನ್ ಒರಿತ್‌ದ್ ಬುಳೆಪಯರೆಗಾದ್ ಬೆಂದಿನ ತುಳುವೆರ್ ಏತೋಜನ. ತುಳುವೆರ್ ಪಂಡ ಬಜೀ ತುಳು ಅಪ್ಪೆ ಬಾಸೆದಕುಲು ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ್, ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಜಲ್ಮೊಗು ಬತ್ತಿನಕುಲು, ತುಳು ಬಾಸೆ ತೆರಿನಕುಲು, ತುಳುತ ಬಗೆಟ್ ಉಡಲ್ ದಿಂಜಿ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ದೀವೊನ್ನಕುಲು ಮಾತ ತುಳುವೆರ್.

ಒವ್ವಾಂಡಲಾ ಒಂಜಿ ಮರ್ಗಿಲ್ಡ್ ತುಳುಬಾಸೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ತುಳು ಸಂಪೊತ್ತುದ ಬುಳೆಚಿಲ್‌ಗಾದ್ ಅಕುಲೆ ಸೇವೆ ಸಂದ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ ಅಂಚಿನ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮೆರೆನ ಬದ್ಕ್, ಸಾಧನೆಲೆನ್ ನೆಂಪುಡು ಒರಿತೊನುನವು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮೊ. ಈ ನಿಲೆಟ್ ಕರಿದ್ ಪೋಯಿನಕುಲೆನ ಪುದರ್‌ಡ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆಪಾದ್ ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಪನ್ಪಿ ಗ್ರಂತ ಮಾಲೆಡ್ ಬೊಳ್ಪುಗು ಕನವೊಂದುಂಡು.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊಗಾಬ್ ಬೆಂದಿನಕುಲೆನ ಸಂಖ್ಯೆ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ದಾಲ ಕಮ್ಮಿ ಇಜ್ಜಿ ಎನ್.ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೆರ್, ಪಣೆಯಾಡಿ, ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವ ರಾಯೆರ್, ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆರ್ - ಇಂಚ ದಿಂಜ ಜನ ಆಂಜೆನಕುಲು ಪೊರ್ಂಬಾಟ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಜೈಲ್ ಸೇರ್ದ್ ಕಷ್ಟೊದ ಅನುಭವ ಪಡೆವೊಂದು ಬತ್ತ್‌ದೆರ್. ಆಂಡ ತುಳುನಾಡ ಪೊಂಜೆನಕುಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ಕಳಕ್ಕ್ ಜತ್ತ್‌ದ್ ಬೆಂದಿನಕುಲು ಕಮ್ಮಿ. ಹೋರಾಟೊದ ಕತೆ ಪನ್ನಗ ನಮೊ ಪೋರ್ಚುಗೀಸೆರೆನ ಎದುರುಂತಿನ ವೀರರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕನ ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊನುವ. ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆನ ಎದುರುಂತಿನ, ಎದ್ರುಂತುದು ಪೊರ್ಂಬಾಟ ಮಲ್ತಿನ ಒಂಜೇ ಒಂಜಿ ಪೊಂಜೊವು ಪಂಡ ತುಳುನಾಡ್ದ ಕುಡಲಡ್ ಪುಟ್ಟುಬಲತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ. ಆರೆನ್ ಬುಡುಂಡ ನಂಕೇರ್ನಲಾ ನೆಂಪು ಬರ್ಪುಜಿ.

ಕಮಲಾದೇವಿನ ಅಪ್ಪೆ-ಅಮ್ಮೆ ಸಿರಿವಂತೆರ್. ಬೋಡಿತ್ತಿನಾತ್ ಆಸ್ತಿ-ಬದ್ಕ್ ಇತ್ತಿನಕುಲು. ಅಂಚನೆ ವಿದ್ಯಾವಂತೆರ್. ಸುಕೊತ ಪಾಸ್‌ಡ್ ಬುಳೆವೊಂದಿತ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ಎಲ್ಯೆ ಉಪ್ಪುನಗನೇ ಸಂಪೊತ್ತುದ ಬಗೆಟ್ ಅಬುಲಾಸೆ ಇಜ್ಯಾಂಡ್. ದೇಶೊದ ಬಗೆಟ್ ಭಕ್ತಿ, ಅಬಿಮಾನೊ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಎಲ್ಯೆ ಉಪ್ಪುನಗನೇ ಆರ್ ಯಾನ್ಲಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊಡು ಪಾಲ್ ಪಡೆವೊಲ್ಯಾಂದ್ ಕುಡಲಗ್ ಬತ್ತಿನ ಗಾಂಧಿಯೆರಡನೇ ಕೇಂಡ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಅಪಗ ಆರೆಗ್ 14 ವರ್ಸೊ ಪ್ರಾಯೊ. ಜೋಕ್ಲಾಟಿಗೆದ ಪೊರ್ತು. ದುಂಬುದ ಕಾಲೊಡು ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊದ ಜೋಕ್ಲೆಗೇ ಮದಿಮೆ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ಲಾ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಮದ್ಮೆ ಆದ್ ಕಂಡನಿ ತೀರ್ದ್ ಪೋದಿತ್ತೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿ ಕುಡ್ಲಡ್ ಕಲ್ತ್‌ದಾಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಮದ್ರಾಸ್‌ಡ್ ಕಾಲೇಜಿಗ್ ಸೇರ್ಯೆರ್. ಅಲ್ಪ ಆರೆಗ್ ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡುನ ಪೊಲಬಾಂಡ್. ಆರೆ ಒಟ್ಟುಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ಕಳಕ್ ಜತ್ತೆರ್. ಆರೆಗ್ ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡುನ ಮೆಗ್ಯೆ ಹರೀಂದ್ರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರನೊಟ್ಟುಗೆ ಮದಿಮೆ ಆದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರಾಯೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿನ ಬದ್ಕ್‌ನ್ ಆರ್ ನಡಪಯಿನ ಕಜ್ಜ ಕಾರ್ಯೊಲೆನ ಬಗೆಟ್ ರಡ್ಡ್ ದಿಟ್ಟಿಡ್ ತೂವೊಲಿ. ಒಂಜಿ ಆರೆನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ರಡ್ಡನೆದ ಆರೆನ ಕಲಾ ಸೇವೆ. ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್ಲಾ ಕಲೆತ ಮಿತ್ತ್ ದಿಂಜ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತಿನಾರ್. ಇಂಚ ಕಂಡನಿ-ಬುಡೆದಿ ರಡ್ಡ್ ಜನೊಲಾ ಸೇರೊಂದು ದೇಶೊ-ಪರದೇಶೊಲೆಗ್ ಪೋದು ಬತ್ತೆರ್. ಅಲ್ಪದ ಕಲೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿನ್ ತೆರಿಯೊಂಡೆರ್. ನಮ್ಮ ದೇಶೊದ ಕಲೆಕುಲೆನ್ ಒರಿಪಾಯರೆ ಕಲಾವಿದೆರೆಗ್ ಬೆರಿಸಾಯೊ ಕೊರ್ಯರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿ ಪುಟ್ಟಿನ ಊರು ಬುಡ್ಯೆರ್‌ಂಡ್‌ಲಾ ಪುಟ್ಟಿ ಊರ್ದ ಕಲೆನ್ ಮದತ್‌ಜೆರ್. ತುಳುನಾಡ್‌ಡೇ ಪುಟ್ಟಿನ ಮಹಾನಾಟಕ ನಿರ್ದೇಶಕೆರಾಯಿನ ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತೆರೆಡ ತುಳುನಾಡ್ದ ಭೂತಾರಾಧನೆದ ಬಗೆಟ್ ಒಂಜಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯಚಿತ್ರೊ ಮಲ್ಪಾದ್ ಪಡೆಯೊಂಡೆರ್‌ಗೆ. ಈ ಆರಾಧನೆದ ಸಂಸ್ಕೃತಿನ್ ದೇಶೊದ ಬಾಕಿ ಭಾಗೊಲೆಗ್ ಪ್ರಸರಣ

ಮಲ್ತೆರ್‌ಗೆ.

ಕಮಲಾದೇವಿನ ಬಗೆಟ್ ತಿಕ್ಕುನ ಮಾಹಿತಿ ಬಾರೀ ಕಮ್ಮಿ. ಅಂಚಾಂಡಲಾ ಈ ಬೂಕುನು ತುಳುಟು ಬರೆದ್ ಕೊರ್ಯರೆ ಒತ್ತೊನ್ನಾರ್ ಪ್ರಶಾಂತ್ ಅನಂತಾಡಿ. ಕಸುಬುಡು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಾಲೆದ ಗುರುಕುಲು. ಸಾಹಿತ್ಯೊಡು ದಿಂಜ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತಿನಾರ್. ತುಳು ಬಾಸೆದ ಬಗೆಟ್ ದಿಂಜ ತೆರಿಯೊನ್ನಾರ್. ತುಳು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಡ್ಲಾ ಸದಸ್ಯೆ ಆದ್ ಬೆಂದಿನಾರ್. ಉಂದು ಆರೆನ ಸುರುತ ತುಳು ಕೃತಿ. ಪೊರ್ಲುದ ಬಾಸೆಡ್ ಮಾತೆರೆಗ್ಲಾ ಅರ್ತೊ ಆಪಿನಂಚನೆ ಕಮಲಾದೇವಿನ ಕತೆನ್ ಈ ಬೂಕುಡು ಬರೆತೆರ್. ಆರೆಗ್ ಪುಗರ್ತೆದ ಮದಿಪುಲು.

ಈ ಬೂಕುನು ಬೊಳ್ಪುಗು ಕನತಿನ ಅಕಾಡೆಮಿದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಚಂದ್ರಹಾಸ ರೈ ಬೊಕ್ಕ ಸರ್ವ ಸದಸ್ಯೆರೆಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು. ಅಂಚನೆ ಈ ಬೂಕುನು ಪೊರ್ಲು ಪೊಲಿಗೆಡ್ ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ನ ಆಕೃತಿ ಪ್ರಿಂಟ್ಸ್‌ದ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲೂರು ನಾಗೇಶ್ ಬೊಕ್ಕ ಕೂಟೊದಕುಲೆಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

ಮಾರ್ನೆಮಿ — **ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್**

೦೧-೧೦-೨೦೧೧

ಬೊಲ್ಪುದ ಸಾದಿಡ್...

ಪ್ರೈಮರಿ ಸಾಲೆದ ಮೂಜಿನೇ ಕ್ಲಾಸ್‌ಡ್ ಯಾನ್ ಕಲ್ತೊಂದಿಪ್ಪುನಗ ಎನ್ನ ಅಕ್ಕನಕ್ಲೆನ ಕನ್ನಡ ಪಾಠೊದ ಬೂಕುಡು 'ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ' ಪನ್ಪಿನ ಒಂಜಿ ಪಾಠೊ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆ ಪೊರ್ತುಗು ಪಾಠೊದ ಆ ಪುದರೇ ಎಂಕ್ ಒಂತೆ ಚೋದ್ಯ ಉಂಡು ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಮಲಾದೇವಿ ಪನ್ಪಿನ ಪೊರ್ಲುದ ಪುದರ್‌ದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಪನ್ಪಿನ ಪುದರ್ ಇತ್ತ್‌ನೆನ್ ಓದುನಗ ಎಂಕ್ ಒಂಜಿ ತರಾ ಸೆಕ್ಕ್ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ 2011-12ನೇ ಸಾಲ್‌ದ ಏಳ್‌ನೇ ಕ್ಲಾಸ್‌ದ ತುಳು ಪಾಠೊ ಬೂಕುಡು ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಬಗೆಟ್ ಪಾಠ ಬರೆವೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಅವಕಾಶೊ ತಿಕ್ಕಿನಗ ಬೊಕ್ಕ ಆ ಸಾದಿಡ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನಗ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಸಾಧನೆ- ಸಾರ್ಥಕ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ವಿಸ್ತಾರತೆದ ಗೋಚರ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಈ ಒಂಜಿ ಪಜ್ಜೆದ ದುಂಬರಿತ್‌ನ ಭಾಗವಾದ್ ತಿಕ್ಕಿನ ಅವಕಾಶೊದ ಫಲವಾದ್ ಮೂಡ್‌ದ್ ಬತ್ತ್‌ನ ಬೂಕು ಈ 'ಕಡಲ ಕರೆತ ಕಲೆತ ಕೊಡಿ-ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್'.

ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿ ಮಲ್ತೊಂದಿಪ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಬೇಲೆ ಉಂದು. ನಮ್ಮ ತುಳು ನಾಡ್‌ದ ಮಾನಾದಿಗೆದ ಮಹಾಚೇತನೊಲೆನ ಬದ್‌ಕ್-ಸಾಧನೆಲೆನ್ ನಾಡೊರ್ಮೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ಪಿನಂಚಿನ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಈ ಯೋಜನೆ ಮಾನಾದಿಗೆಗ್ ಯೋಗ್ಯಾವಾಯಿನವು.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಲೋಕೊಗು ಪಜ್ಜ ದೀವೊಂದಿತ್ತಿನ ಎಂಕ್ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರೊದ ಪೊಲಬು ಮಲ್ತ್‌ದ್, ಎನ್ನ ಬರವಣಿಗೆದ ಮಿತ್ತ್ ಇಸ್ವಾಸ ದೀದ್ ಅರ್ತಿ-ಶ್ರದ್ಧೆಡ್ ಈ ಬೂಕುನು ಬರೆಯೆರೆ ಕಾರಣೆರಾಯಿನ ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಮಾನಾದಿಗೆದ ಗುರ್ಕಾರ್ರ್ ಆಯಿನ ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್ರೆಗ್ ಎನ್ನ ಉಡಲ್‌ದಿಂಜಿನ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಸಾದಿಡ್ ಎಂಕ್ ಏಪೊಲಾ ಎಡ್ಡೆ ಮದಿಪು ಕೊರ್ಪಿನ ಪ್ರೀತಿದ ಗುರುಕುಲಾಯಿನ ಡಾ. ಎಚ್. ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ ಮೈಸೂರು ಇಂಬೆರೆನ ಮದಿಪುದ ಪಾತೆರೊಗು..... ಅವಕಾಶೊಲೆನ ಸಾದಿಟ್ ಉಂತಾದ್ ದುಂಬು ಪೋಲೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಬೆರಿ ಬೊಟ್ಟುದು ಎಡ್ಡೆ ಮನಸ್ಸ್‌ಡ್ ಆಸೀರ್ವಾದ ಮಲ್ಪಿನ ಶ್ರೀ ರಮೇಶ್ ಉಳಯ ಇಂಬೆರೆನ ಪ್ರೀತಿಗ್... ಎನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ ಕಾರ್ಯೊಲೆನ್‌ಲಾ ಕಣ್ಣ್-ಕೆಬಿ ಬುಡ್ದು ತೂದ್-ಕೇಣ್ದ್ ತತ್ತಿನಲ್ಪ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಕೊರ್ಪಿನ ರಂಗಕರ್ಮಿ ಐ.ಕೆ. ಬೊಳುವಾರ್‌ರೆನ ಇಸ್ವಾಸೊಗು.... ಹಿರಿಯೆರಾಯಿನ ಹಾರಾಡಿ ಸಾಲೆದ ಕೆ. ಕುಮಾರ್ ಬೊಕ್ಕ ಮಾತಾ ಶಿಕ್ಷಕೆರೆನ ಆತ್ಮೀಯೆಗ್....

ಪುಸ್ತಕ ಬರೆಪಿನಲ್ಪ ಬೆರಿಸಾಯ ಆಯಿನ ಪ್ರೀತಿದ ಶೇಷಗಿರಿ ಪೂಂಜಾವು ಇಂಬೆರೆನ ಸಾಯೊದ ಪ್ರೀತಿಗ್... ಇಲ್ಲಲ್‌ದಕ್ಲೆನ ಮೋಕೆಗ್... ಆತ್ಮೀಯರೆನ ಕೂಟೊಗು... ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಶ್ರೀ ಬಿ. ಚಂದ್ರಹಾಸ ರೈ ಇಂಬೆರೆನ ಇಸ್ವಾಸೊಗು... ಪೊರ್ಲುಡು ಅಚ್ಚಿಮಲ್ತಿನ ಆಕೃತಿ ಪ್ರಿಂಟ್ಸ್‌ದ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲೂರು ನಾಗೇಶ್ ಇಂಬೆರೆನ ಶ್ರದ್ಧೆಗ್ ಸೋಲೊಯ್ತ್ ಸೊಲ್ಮೆ ಸಂದಾವೊಂದುಲ್ಲೆ.

ಪ್ರಶಾಂತ್ ಅನಂತಾಡಿ

ಕಡಲ ಕರೆತ ಕಲೆತ ಕೊಡಿಪು

ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್

ಕಡಲ ಕರೆತ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್...

ಅವು 1917ನೇ ವರ್ಸೊ. ಬುಳೆ-ಸಲೆ, ಬದ್‌ಕ್ ಭಾಗ್ಯೊದ ಐಸ್‌ರ ದಿಂಜಿದಿತ್ತಿನ ನಮ್ಮ ದೇಸೊ ಬ್ರಿಟಿಸೆರೆನ ಪುಂಡಿದುಲಯಿ ತಿಕ್ಕ್‌ದ್ ಪೊಡಿಯಾವೊಂದಿತ್ತಿನ ಕಾಲ. ನಮ ಮಾತೆರ್ಲಾ ಒಂಜಾದ್ ಬ್ರಿಟಿಸೆರೆನ ಕೈಡ್ದ್ ದೇಸೊನು ಒರಿಪಾವೊಡುಂದು ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಲೆಪ್ಪು ಕೊರ್ದಿತ್ತೆರ್. ಅವೆಕ್ ಬೋಡಾದ್ ದೇಸೊದ ಊರು ಊರುಗ್‌ಲಾ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಪೋವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಸಂದರ್ಬೊಡೇ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಪರಶುರಾಮ ಸೃಷ್ಟಿದ ಊರುಂದು ನಂಬೊಲಿಗೆ ಪಡೆಯಿಂಚಿ ನಮ್ಮ ಈ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತಿತ್ತೆರ್. ಮಸ್ತ್ ಜನ ಸೇರ್ದಿತ್ತಿನ ಸಭೆಟ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊದ ಬಗೆಟ್ ಪಾತೆರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆನ್ ನಮ್ಮ ದೇಸೊಡ್ದ್ ಪಿದಾಯಿ ಪಾಡುನ ಬಗೆಟ್ ಜನಕುಲೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪಾತೆರಕತೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆತಾನಗ ಒರ್ತಿ 14 ವರ್ಸೊದ ಪೊಣ್ಣು ಮಗಳ್ ಎಡ್ಡೆ ತಂಕೊಡು ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಕೈತಡೆ ಪೋದು ಉಂತ್ಯಲ್. ಗಾಂಧೆರ್ ಬಾರಿ ಅಚ್ಚೆರೊಡು ''ಏರಮ್ಮಾ ಬಾಲೆ ಈ? ನಿನ್ನ ಪುದರ್ ಎಂಚ?'' ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೇಂಡೆರ್. ''ಎನ್ನ ಪುದರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಪಂಡ್‌ದ್. ಎಂಕ್‌ಲಾ ಈರೆನೊಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿಡ್ ಸೇರೊನೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಆಸೆ ಉಂಡು. ಎನನ್‌ಲಾ ಈರೆನೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಾವೊನ್ಲೆ'' ಪಂಡಲ್ ಆ ಪೊಣ್ಣು ಮಗಳ್. ಗಾಂಧಿಯೆರೆಗ್ ಕುಸಿಟ್ ಕಣ್ಣ್ ದಿಂಜಿದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಪೊಣ್ಣನ ತರೆ ಪೂಜಿದ್ ಪಂಡೆರ್. ''ಬಾರಿ ಎಡ್ಡೆ ಸಂಗತಿ ಮಗ. ನಿನ್ನಂಚಿನ ಎಡ್ಡೆ ತಂಕೊದ ಜನೊಕ್ಲೇ ಇತ್ತೆ ಬೋಡಾಯಿನೆ. ಆಂಡ ಈ ಈತ್ ಬೇಗ ಎಂಕ್ಲೆನೊಟ್ಟಿಗೆ ಬರ್ಪುನೆ ಬೊಡ್ಚಿ. ಒಂತೆ ಸಮಯ ಕರಿಬೊಕ್ಕ ನಿನನ್‌ಲಾ ಈ ಕಜ್ಜೊಗು ಸೇರಾವೊನುವೆ.'' ಆಲೆಗ್ ಮಸ್ತ್ ಕುಸಿ ಆಂಡ್.

ವರ್ಸೊಲು ಕರಿದ್ ಪೋಯ. 1924ನೇ ಇಸ್ವಿಡ್ ಕಮಲಾ ದೇವಿಗ್ ಎನ್.ಎಸ್. ಹರ್ಡಿಕರೆನ ಗುರ್ತ ಆಂಡ್. ಆರೆನೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೇವಾದಲ ಸೇರೊಂದು ಸಮಾಜ ಸೇವೆದ ಕೆಲಸೊನು ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಪಜ್ಜ ಪಂಡ 'ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊ'. ಅವೆಟ್ ತಾನ್‌ಲಾ ಪಾಲ್ ಪಡೆವೊಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ದುಂಬು ಬನ್ನಗ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ "ಉಂದು ಬಾರಿ ಬಂಜದ ಕೆಲಸ. ಪೊಂಜನಕುಲು ಬರ್ಪುನ ಬೊಡ್ಚಿ"ಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಆಂಡಲಾ ಕಮಲಾದೇವಿ ಹಠಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡು ಪಾಲ್ ಪಡೆದ್ ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆನ ಲಾಠಿದ ಪೆಟ್ಟ್ ತಿಂದ್‌ದ ಜೈಲ್ ಸೇರ್ಯೆರ್. ಭಾರತೊಗು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಿಕ್ಕಿ ಬೊಕ್ಕ ದೇಸೊದ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿನ್ ಎಡ್ಡೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಬೋಡಾದ್ ಮಸ್ತ್ ಪೊರ್ಂಬಾಟ ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ. ಅವೆತೋ ರಂಗ ಸಂಸ್ಥೆಲೆನ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಅವೆನ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್ ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಮನಸ್ಸ್‌ದ, ಎಡ್ಡೆ ಕಾರ್ಯ ಮಲ್ತಿ ಪೊರ್ಲುದ ಪ್ರತಿಭೆ ಕಮಲಾದೇವಿ ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಮಟ್ಟೆಲ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಟಿನ ಒಂಜಿ ಅರ್ತಿದ ಆರ್ಲ್ ಮಲ್ಲಿಗೆ....

ಮೂಡ್‌ಂಡ್ ಒಂಜಿ ಮೆನ್‌ಕ್ ಬೊಳ್ಳಿ

ಕಣ್ಣದಿಟ್ಟಿಗ್ ಎತ್ತಂದಿನಾತ್ ದೂರೊಗು ದಿಂಜಿದ್ ಉಂತಿನ ಮಾಮಲ್ಲ ಅರಬಿ ಕಡಲ್‌ದ ಮೂಡಾಯಿ ಬರಿಟ್ ಪದ್‌ರ್‌ದ್ ಉಂತಿನ, ಪರಶುರಾಮ ದೇವೆರೆನ ಪೊರ್ಲುದ ಸೃಷ್ಟಿಡ್ ಉಂಡಾಯಿ ಜಾಗೆಂದ್ ನಂಬೊಲಿಗೆ ಪಡೆಯಿನ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆದ ಮಲ್ಲ ಪೇಂಟೆ ಕುಡ್ಲದ ಒಂಜಿ ಐಸ್‌ರದ ಮನೆತನೊಡು 1903 ಎಪ್ರಿಲ್ 3ದಾನಿ ಪುಟ್ಟಿನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ. ಆರೆನ ಅಮ್ಮೆರೆನ ಪುದರ್ ಅನಂತರಾಮ ಧಾರೇಶ್ವರ ಪಂಡ್‌ದ್. ಆರೆನ್ ಅನಂತಯ್ಯಂದ್‌ಲಾ ಲೆತ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಅಪಗನೇ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆದ್ ಸರ್ಕಾರೊದ ಬೇಲೆಡ್ ಇತ್ತಿನಾರ್. ಅಪ್ಪೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ. ಆರೆಗ್‌ಲಾ ಸಮಾಜಸೇವೆಡ್ ಎಡ್ಡೆ ಉಮೇದ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಎಡ್ಡೆ ಐಸ್‌ರದ ಇಲ್ಲಡ್ ಪುಟ್ಟುದು, ಬಾರ್-ಬಾರೆ, ಕಂಗ್-ತಾರೆ ಇಂಚ ಮಾತ ಬುಳೆವುನ ಕಡಲ ಬರಿತ ಪೊರ್ಲುದ ಜಾಗೆಡ್ ಬಳತಿನ ಪೊಣ್ಣು ಕಮಲಾದೇವಿ.

ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಅಮ್ಮೆರ್ ಅನಂತರಾಮ ಧಾರೇಶ್ವರರೆಗ್ ಕೈ-ಕಂಜಿಲೆನ ಮಿತ್ತ್ ಎಡ್ಡೆ ಮೋಕೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬೊಕ್ಕ ಅವೆನ್ ಸಾಂಕ್ಯೆರೆ ಉಮೇದ್ ಇತ್ತಿನೆಡ್ದಾವೆರ ಇಲ್ಲಲ್ ಕುದುರೆ-ಕೈಕಂಜಿಲೆನ್ ಸಾಂಕೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಅಪಗದ ಮಲ್ಲಾದಿಗೆದ ಲೆಕೊನೇ ಕುದುರೆಗಾಡಿಡೇ ಆರ್ ಅಂಚಿಂಚಿ ಪೋವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಆರೆಗ್ ಬೊಳ್ಪಾಯಿನಕ್‌ಲ್ ಪಂಡ ಆರೆನ ಅಮ್ಮೆರ್, ಅಜ್ಜಿ ಬೊಕ್ಕ ಅಪ್ಪೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ. ಅಜ್ಜಿಡ ಧರ್ಮೊಗು ಸಮ್ಮಂದಪಟ್ಟಿನ ಅವೆತೋ ಬೂಕುಲು ಇತ್ತ. ದಿನೊಲಾ ಆರ್ ಅವೆನ್ ಜೋಕುಲೆಗ್ ಓದುದ್ ಪಂಡೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಬಸ್ಸ್, ರೈಲ್‌ದಾಂತಿನ ಆ ಕಾಲೊಡು ಇಲ್ಲದ ಜೋಕ್ಲೆನ್ ಗಾಡಿಡ್ ಅತ್ತ್‌ಂಡ ಓಡೊಡು ಕುಲ್ಲಾವೊಂದು ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಊರುಲೆಗ್ ತಿರ್ಗೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಅಪ್ಪೆ ಎಡ್ಡೆ ಓದು-ಬರವು ತೆರಿದಿತ್ತಿನಾರಾದಿತ್ತೆರ್.

ಸಂಗೀತಾಭ್ಯಾಸ ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತಿನ ಆರ್ ವೀಣೆ, ಪಿಯಾನೋ, ವಾಯಲಿನ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಾತ ಸಂಗೀತ ವಾದ್ಯೊಲೆನ್ ನುಡಿಸಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆ ಕಾಲೊದ 'ಕೇಸರಿ', 'ಸಕಾಲ' ಪನ್ಪಿನ ಕನ್ನಡ ಪೇಪರ್ ಅತ್ತಂದೆ ಮರಾಠಿ, ತಮಿಳ್, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿ ಬಾಸೆಲೆನ ಪೇಪರ್‌ಲೆನ್ ಓದುದು ಲೋಕಜ್ಞಾನೊನ್ ತೆರಿನಾರಾದಿತ್ತೆರ್. ಸಮಾಜ ಸೇವೆಡ್ ಎಡ್ಡೆ ಉಮೇದ್ ಇತ್ತಿನ ಆರ್ ಕುಡ್ಲಡ್ ಪೊಂಜೊವುಲೆನ ಸಂಘೊನು ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಸುಮಾರ್ ವರ್ಸೊ ಮುಟ್ಟ ಅಯಿನ ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆ ವಹಿಸ್‌ದ್ ಬೇಲೆ ಬೆಂದೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇಲ್ಲ ಚಾವಡಿಡೇ ಸಂಘೊದ ಸಭೆ-ಸಮಾರಂಭೊಲೆನ್ ಮಲ್ತೊಂದು ಅವೆಟ್ ಬೂಕು, ಪೇಪರ್‌ಲೆನ್ ಓದುದು ಸೇರ್ದಿ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆಗ್ ಲೋಕಜ್ಞಾನೊನು ತೆರಿಪಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇಲ್ಲ-ಇಲ್ಲಗ್ ತಿರ್ಗ್‌ದ್ ಪೊಣ್ಣು ಜೋಕ್ಲೆನ್ ಸಾಲೆಗ್ ಸೇರ್ಪಾವೆರೆ ಬೋಡಾದ್ ಬಂಜ ಬತ್ತೆರ್. ಸಂಘೊದ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗಾದ್ ಒಂಜಿ ಕಟ್ಟಣೊನೇ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೊರ್ಯೆರ್.

ಇಂಚ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಮಿತ್ತ್ ಅಪ್ಪೆಗ್ ಇತ್ತಿನ ಕಾಳಜಿ, ಆರೆನ ಸರಳಜೀವನ, ದೇಶಭಕ್ತಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಲೆನ್ ಕಟ್ಟುನ ಮನಸ್, ಸಂಗೀತ ಪ್ರೀತಿ, ಅಜ್ಜೆಡ ಇತ್ತಿನ ಓದುನ ಗುಣ, ದೇಶ ತಿರ್ಗುನ ಉಮೇದ್, ಅಮ್ಮೆರೆನ ಬಿರ್ಸಾದಿಗೆ, ಲೋಕಜ್ಞಾನ ಉಂದು ಮಾತ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ ರೂಪಿಸಾವುನಲ್ಪ ಮಸ್ತ್ ಬೆರಿಸಾಯಾದ್ ಉಂತ್ಯ.

ಎಡ್ಡೆ ಮದಿಪುಡು...

ದೇಸೊದ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿನ್ ಸುಧಾರಣೆ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ಪೊರ್‌ಂಬಾಟ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿನ ಡಾ. ಆ್ಯನಿ ಬೆಸೆಂಟೆರ್ 1913ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಕುಡ್ಲಗ್‌ಲಾ ಬತ್ತಿತ್ತೆರ್. ಅಪಗ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ಪತ್ತ್ ವರ್ಸೊ ಪ್ರಾಯ. ಈತ್ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯದ ಮಗಳೆನ್ ಆರೆನ ಅಪ್ಪೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಲೆತೊಂದು ಆ್ಯನಿ ಬೆಸೆಂಟೆರೆನ ಕೈತಡೆ ಪೋಯೆರ್. ಆರೆನ ಕೈತಲ್ ಉಂತಾದ್ ''ಎನ್ನ ಮಗಳೆಗ್‌ಲಾ ಈರೆನಲೆಕೊನೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಬಗೆಟ್ ಎಡ್ಡೆ ಉಮೇದ್ ಪುಟ್ಟಡ್. ಈರೆನಂಚನೆ ಆಲ್‌ಲಾ ಒರ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊದ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿ ಆವಡ್‌ಂದ್ ಎಡ್ಡೆ ಮದಿಪು ಕೊರ್ಲೆ'' ಪಂಡೆರ್. ಆ್ಯನಿ ಬೆಸೆಂಟೆರ್ ಮುಗುರು ತೆಲಿಕೆ ತೆಲಿತ್‌ದ್ ಎಡ್ಡೆ ಮನಸ್ಸ್‌ಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿನ ತರೆಪೂಜಿದ್ ಅಂಚನೇ ಆವಡ್‌ಂದ್ ಆಸೀರ್ವಾದ ಮಲ್ತೆರ್. ಇಂಚ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಎಡ್ಡೆ ಪಾತೆರದ ಆಸೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯಿನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ.

ಕುಡ್ಲಡ್ ಕಾನ್ವೆಂಟ್ ಸಾಲೆಗ್ ಸೇರಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಅಪಗನೇ ಪಿಯಾನೋ ನುಡಿಸಾಯೆರೆ, ಸಂಗೀತ ಪಾಟ್ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಕಲ್ತೊಂಡೆರ್. ಕುಡ್ಲದ ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ಕಾನ್ವೆಂಟ್‌ಡ್ ಎಲಿಮೆಂಟ್ರಿ ಬೊಕ್ಕ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಕಾಲೇಜ್ ಓದ್ಯೆರೆ ಸೇಂಟ್ ಮೇರೀಸ್ ಕಾಲೇಜ್‌ಗ್ ಸೇರ್ಯೆರ್. ಈ ಪೊರ್ತುಡೇ ಆರೆಗ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ನಾಯಕಿಯಾದಿತ್ತಿನ ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು ಬೊಕ್ಕ ಅರೆನ ತಂಗಡಿ ಸುಹಾಸಿನಿ

ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ ಪರಿಚಯ ಆಂಡ್. ಈ ಪರಿಚಯ ದುಂಬುಗು ಕಮಲಾ ದೇವಿಯೆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ ರೂಪಿಸಾವುನ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಅಂಶವಾದ್ ಮೂಡ್ಂಡ್. ಮದಿಮೆ ಆಯಿಬೊಕ್ಕ ಲಂಡನ್ ಪೋಯಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಅಲ್ಪದ ಪುದರ್ ಪೋಯಿನ ಕಾಲೇಜ್ ಬೆಡ್‌ಪೊರ್ಡ್‌ಡ್ ಓದು ಬರವುನ್ ಕೈಕೊಂಡೆರ್. ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೊಡು ಡಿಪ್ಲೋಮಾ ಪದವಿ ಪಡೆಯೆರ್.

ಇಂಚ ತನ್ನ ಓದುಬರವುದ ಒಟ್ಟು ಸಂದರ್ಭೊಡು ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಸ್ತ್ ತಿರುಗಾಟ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಸಾಲೆ-ಕಾಲೇಜ್‌ಡ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸೊನು ಪಡೆವೊಂಡೆರ್.

ಸಾಲೆದ ಪೊಣ್ಣನ ಕೆಕ್ಕಿಲ್‌ಗ್ ಕರಿಮಣಿ ಕಟ್ಟ್‌ನಗ....

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವೊದ ಭಾರತೊಡು ಇತ್ತಿನ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊದ ಜೋಕ್ಲೆನ ಮದಿಮೆ (ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ) ಪನ್ಪಿನ ದುಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗ್ ಬಲಿಯಾಯಿನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ. ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡು ಉಪ್ಪುನಗನೇ ಆರ್ ಮಸ್ತ್ ಮೋಕೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿನ ಆರೆನ ಅಕ್ಕ ಸಗುಣ ತೀರ್ದ್ ಪೋಯೆರ್. ಆರೆಗ್ ಏಳ್‌ವರ್ಸ ಪ್ರಾಯ ದಿಂಜಿನಗ ಆರೆನ ಅಮ್ಮೆರ್‌ಲಾ ಪರಲೋಕ ಸಂದ್ಯೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕಷ್ಟೊದ ಕಾಲೊಡೇ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಇತ್ತಿನ ಆಸ್ತಿ-ಬದ್‌ಕ್‌ಲಾ ಅಕ್ಲೆನ ಕೈತೆತ್ತ್‌ದ್ ಬೇತೆ ಸಂಸಾರೊದ ಪಾಲಾಂಡ್. ಈ ಬಂಜಿದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಡೇ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ 14 ವರ್ಸೊದ ಪ್ರಾಯೊಡು ಆರೆನ ಕೈತಲ್ ಇಲ್ಲದ ನಯಂಪಲ್ಲಿ ಮನೆತನೊದ ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಪನ್ಪಿನ ಪುದರ್‌ದ, ಸಾಲೆಗ್ ಪೋವೊಂದಿತ್ತಿನ ಆನನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮದಿಮೆ ಆಂಡ್. ಮದಿಮೆ ಸಂಸಾರ-ಬದ್‌ಕ್ ಪಂಡ ದಾಯ್ತಂದೇ ತೆರಿಯಂದಿನ ಕಾಲೊಡು ಮದಿಮೆ ಆದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಕುಡ್ಲದ ಬಾರಿ ಐಸ್‌ರದ ನಯಂಪಲ್ಲಿ ಮನೆತನೊದ ಇಲ್ಲ್ ಸೇರ್‍ಯೆರ್. ಆಂಡ ವಿಧಿ ಆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ತನ್ನ ಗೊಬ್ಬುನು ಆಪಗನೇ ಸುರು ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಕಾಲೇಜ್ ಓದ್ಯೆರೆಂದ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗ್ ಪೋದಿತ್ತಿನ ಕೃಷ್ಣರಾವ್‌ಗ್ ಜ್ವರ ಸುರುವಾಂಡ್. ಏತ್ ಮರ್ದ್ ಆರೈಕೆ ಮಲ್ತ್ಂಡಲಾ ಕೃಷ್ಣರಾವ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿನ ಜ್ವರ ಬುಡ್ದ್ ಪೋಯಿನನೇ ಇಜ್ಜಿ. ಕಡೆಕ್ ಪ್ರಾಣೊನೇ ಜ್ವರಕ್ ಬಲಿಯಾಂಡ್. ಕಾಲೇಜ್ ಓದ್ಯೆರೆ ಪೋಯಿನ ಕೃಷ್ಣರಾವ್ ಜೀವಂತವಾದ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬರ್‍ಯೆರೆನೇ ಸಾಧ್ಯ ಆಯಿಜಿ. ಇಂಚ ಮದಿಮೆ ಆದ್ ರಡ್ಡೇ ವರ್ಸೊಡು, ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಕಂಡನಿಯನ್ ಕಳೆವೊನ್ನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಸಮಾಜದ ಕಡುಕಷ್ಟದ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಸಂಕೊಲೆಗ್ ಬೂರುಲೆಕ ಆಯೆರ್. ಕುಡ್ಲದ ಎತ್ತರದ ಒಂಜಿ ಗುಡ್ಡೆದ ಮಿತ್ತ್ ಇತ್ತಿನ ಐಸ್‌ರದ ಕೋಣೆ, ಕಾರಂಜಿ, ಪೊರ್ಲುದ ಪಡಿಬಾಕಿಲ್‌ಲೆಡ್ ಒರ್ಮೈತ್‌ದ್ ಇತ್ತಿನ ಆ ಬಂಗ್ಲೆಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ವಿಧವೆ ಜೀವನ ನಡಪಾವೊಡಾಂಡ್. ಆಂಡ ಕೃಷ್ಣರಾವ್‌ನ ಅಮ್ಮೆರ್ ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಆ ಕಾಲೊಡಿತ್ತಿನ ಮಡಿವಂತಿಗೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಲೆನ್ ಮೀರ್‌ದ್ ಉಂತಿನಾರಾದಿತ್ತೆರ್. ಬೊಕ್ಕ ಸಮಾಜೊಡು ಎಡ್ಡೆ ಮಾನಾದಿಗೆ ಪಡೆದಿತ್ತಿನ ಮಲ್ಲ ನರಮಾನಿ ಆದಿತ್ತೆರ್. ರಾಷ್ಟ್ರ ನಾಯಕೆರಾಯಿನ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ, ರಾಜಾಜಿ, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೋರ್

ಇಂಚಿತ್ತಿ ಜನಕುಲು ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತೆರ್‌ಂದಾಂಡ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯೆರೆ ಈ ಇಲ್ಲಡೆಗೇ ಬರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಲ್ಲ ಮಾನಾದಿಗೆದ ಸುಬ್ಬರಾವ್ ಒಂಜಿ ದಿನ ಕಮಲಾದೇವಿನ್ ಕೈತಡೆ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ''ಈತ್ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಸಂಸಾರೊದ ಸುಖೊನು ಕಳೆವೊನ್ನ ನಿನ್ನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇಂಚನೇ ಉಪ್ಪುನ ಬೊಡ್ಚಿ, ನಿಕ್ಕ್ ಇಷ್ಟ ಬತ್ತಿನ ಒಂಜಿ ಆನನ್ ನಾಡ್‌ದ್ ಕುಡವೊಂಜಿ ಮದಿಮೆ ಆಲ'' ಎಂದ್‌ದ್ ಪಂಡೆರ್.

ಆಂಡ ಕಮಲಾದೇವಿ ಆ ಪೊರ್ತುಗು ಈ ಪಾತೆರೊನು ಒತ್ತೊಂಡ್‌ಜೆರ್. ಆರೆನ ಅಪ್ಪೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿನೊಟ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾಲೇಜ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸೊಗಾದ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗ್ ಪೋಯೆರ್.

ರಡ್ಡನೇ ಮದಿಮೆದ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿ

ಮದ್ರಾಸ್‌ದ ಕ್ವೀನ್ ಮೇರಿ ಕಾಲೇಜ್‌ಗ್ ಸೇರಿನ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ಅಲ್ಪ ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು ಕುಟುಂಬದ ಪರಿಚಯ ಆಂಡ್. ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡು ಬೊಕ್ಕ ಸುಹಾಸಿನಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ ಒಡನಾಟೊಡು ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ಅಕ್ಲೆನ ಮೆಗ್ಯೆ ಹರೀಂದ್ರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ ಪೊಲಬಾಂಡ್. ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರ್ ಅಪಗನೇ ನಾಟಕ, ಸಂಗೀತ ಕಲೆಟ್ ಮಸ್ತ್ ಬಿರ್ಸೆಂದ್, ಎಡ್ಡೆ ಪ್ರತಿಭಾವಂತೆಂದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆದಿತ್ತೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆಗ್ ಇತ್ತಿನ ಕಲಾ ಪ್ರೀತಿ, ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರೆಗ್ ಇತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಕ್ಲೆನ್ ರಡ್ಡ್ ಜನೊನ್‌ಲಾ ಕೈತಡೆ ಸೇರಿಸಾಯೆರೆ ಕಾರಣಾಂಡ್. 1919ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಹರೀಂದ್ರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ ಜೊತೆಟ್ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಮದಿಮೆ ಆಂಡ್. ಆಂಡ ಆ ಕಾಲೊದ ಸಂಪ್ರದಾಯಬದ್ಧವಾಯಿನ ಸಮಾಜೊಡು ಈ ಕೆಲಸ ಬಾರಿ ಯಾರಂದಿ ಕೃತ್ಯವಾದ್ ತೋಜಿಂಡ್. ಕಂಡನಿಯನ್ ಕಳೆವೊನ್ನ ಪೊಂಜನಕುಲು ಕುಡವೊಂಜಿ ಮದಿಮೆ ಆಪುನವು ಆ ಕಾಲೊಡು ಜನೊಕುಲು ಒಪ್ಪಂದಿನ ಕೆಲಸ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್ ಅವೆನ್ ಮೀರ್‌ದ್ ಉಂತ್ಯೆರ್. ಮದಿಮೆ ಆಯಿನ ಕೆಲವು ದಿನೊಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರ್ ಲಂಡನ್‌ಗ್ ಪೋಯೆರ್. ಆರ್ ಪೋಯಿನ ಕೆಲವು ತಿಂಗೊಳುಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಕಮಲಾದೇವಿಲಾ ಲಂಡನ್‌ಗ್ ಪೋಯೆರ್. ಅಲ್ಪದ ಬೆಡ್‌ಫೋರ್ಡ್ ಕಾಲೇಜ್‌ಡ್ ಆರೆನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸನ್ ಕುಡ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಡ್ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೊದ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಪದವಿ ಪಡೆಯೆರ್. ಅವತ್ತಂದೆ ಕಮಲಾದೇವಿ ತನಗ್ ತೆರಿದಿತ್ತಿನ ಪಿಯಾನೋ ನುಡಿಸಾವುನ ಕಲೆನ್ ನನಲಾ ಸರಿಯಾದ್ ನುಡಿಸಾಯೆರೆ ಲಂಡನ್‌ಡ್ ಕಲ್ತೊಂಡೆರ್. ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡು ರಂಗಭೂಮಿದ ಕುರಿತಾದ್ ಆರೆಗ್ ಇತ್ತಿನ ಉಮೇದ್‌ನ್ ಅರ್ಥೊಡೇ ಉಂತಾಯೆರೆ ಕಾರಣವಾಯಿನ ಕುಡ್ಲದ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ತಾನ್ ಒಂಜಿ ರಂಗ ತಂಡೊನು ಕಟ್ಟೊಡು ಪನ್ಪಿಂಚಿ ಕನೊನು ಕಮಲಾದೇವಿ ಲಂಡನ್‌ಡೇ ಕಟ್ಟೊಂಡೆರ್. ಆರೆನ ಎಂಚಿತ್ತಿ ಕನೊಕ್‌ಲಾ ಕಂಡನಿ ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರ್ ಬಾರಿ ಪೊರ್ಲುದ

ಬೆರಿಸಾಯ ಕೊರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ದಾಯೆ ಪಂಡ ಆರ್‌ಲಾ ಒರಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಕಲಾಪ್ರೇಮಿಯಾದಿತ್ತೆರ್. ರಂಗಭೂಮಿದ ಬಗೆಟ್ ಆತ್ ಪೊರ್ತುಗೇ ಮಸ್ತ್ ಸಾಧನೆಲೆನ್ ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಇಂಚ ರಡ್ಡನೇ ಮದಿಮೆ ಆಯಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ, ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರೆನೊಟ್ಟಿಗೆದ ಸಂಸಾರೊದ ಫಲವಾದ್ 'ರಾಮಕೃಷ್ಣ' ಪನ್ಪಿನ ಪುದರ್‌ದ ಆನ್ ಮಗನ್ ಪಡೆಯೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿ ಬೊಕ್ಕ ಹರೀಂದ್ರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್ ಮೊಕ್ಲೆಗ್ ರಡ್ಡ್ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್‌ಲಾ ಬಾರಿ ಪೊರ್ಲುದ ಕಂಠಸಿರಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆತ್ ಪೊರ್ತುಗೆನೇ ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರ್ ಮಸ್ತ್ ಒಪೆರಾ-ನಾಟೊಕೊಲೆನ್ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್. ಅವೆನ್ ಬಾರಿ ಪೊರ್ಲುಡು ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಜಾಗೆಲೆಡ್ ತೂಪರಿಕೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆರೆನ ನಾಟಕೊಲು ಹೆಚ್ಚಾದ್ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಂತೆರೆನ ಕುರಿತಾದೇ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ, ಜಯದೇವ, ಸಕ್ಕೂಬಾಯಿ, ಏಕನಾಥ, ಪುಂಡಲೀಕ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಲ್ಲ ಚೇತನೊಲೆನ ಬಗೆಟ್ ನಾಟಕ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್. ಈ ಪಾತ್ರೊಲು ಪೂರಾ ಕಮಲಾದೇವಿನ ಅಪ್ಪೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಗ್ ಆದರ್ಶ ಪುರುಷೆರಾದಿತ್ತ್‌ನಕ್‌ಲೆನವೇ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಸಂತ ತುಕಾರಾಮ ನಾಟಕ ಭಾರತ ದೇಸೊದ ಇಡೀ ಜಾಗೆಲೆಡ್ ಪ್ರದರ್ಶನ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅವತ್ತಂದೆ ಕೆಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕೊಲೆನ್‌ಲಾ ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರ್ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್. ಒರ ಬೊಂಬಾಯಿಡ್ ಮೊಕ್ಲೆನ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನ ಆನಗ ಇಡೀ ಥಿಯೇಟರ್ ಪ್ರೇಕ್ಷರೆಡ್ಡ್ ದಿಂಜಿದ್ ಪೋದು ಅವೇತೋ ಜನೊಕ್ಲೆನ್ ಜಾಗೆ ಇಜ್ಜಂದೆ ವಾಪಾಸ್ ಕಡಪುಡ್‌ನ ಪ್ರಸಂಗಲಾ ಬತ್ತ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚಿನ ಅವೇತೋ ಎಡ್ಡೆ ಪ್ರದರ್ಶನೊಲೆನ್ ಹರೀಂದ್ರನಾಥ್ ಬೊಕ್ಕ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರ್ ಬರೆಯಿನ ಪದ್ಯೊಲೆನ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ತನ್ನ ಪೊರ್ಲುದ ಸ್ವರೊಟು ಪಂಡೆರ್‌ಂದಾಂಡ ಪ್ರೇಕ್ಷಕ ಜನೊಕುಲು ಬಾರಿ ತನ್ಮಯತೆಡ್ ಕೇನೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಇಂಚ ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆದ ಸಂಸರ್ಗ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ್ ನನಲಾತ್ ಗಟ್ಟಿ ಮಲ್ಪುನಲ್ಪ ಮಸ್ತ್ ಸಾಯ ಆಂಡ್.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ಸಾದಿಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿ

ಕಮಲಾದೇವಿ ಒಂಜಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಯಿನ ಪ್ರಜ್ಞೆಂದ್ ನಮ ಗುರ್ತಿಸಾವುನ ಲೆಕ್ಕೊನೇ ಆರೆನ್ ಒರ್ತಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿಂದ್‌ಲಾ ಪನೊಲಿ. ಆರೆನ ಒಟ್ಟು ಜೀವಮಾನೊನು ರಡ್ಡ್ ಭಾಗವಾದ್ ತೂಪುನೆಂದಾಂಡ ಅವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿಯಾದ್ ಬೊಕ್ಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಹರಿಕಾರ್ತಿಯಾದ್‌ಂದ್ ಪನೊಲಿ. 1923ನೇ ಇಸವಿಡೇ ಆರೆನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿದ ಪೊರ್‌ಂಬಾಟ ಸುರುವಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ತೈನಾತಿಯಾದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ

1917ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತಿತ್ತ್‌ನ ಗಾಂಧಿಯೆರೆಡ 14 ವರ್ಸೊದ ಪ್ರಾಯದ

ಕಮಲಾದೇವಿ ತನಕ್ ಇತ್ತ್‌ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ಉಮೇದ್‌ನ್ ಪಂಡ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಆನಿ ಆ ಪೊಣ್ಣು ಮಗಳೆನ ತರೆಪೂಜಿದ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಎಡ್ಡೆ ಪಾತೆರ ಪಂಡ್‌ದಿತ್ತೆರ್. 1923ಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಲಂಡನ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪುನಗ ಆರೆಗ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಲೆಪ್ಪು ಕೊರ್ನ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿದ ಬಗೆಟ್ ಉಮೇದ್ ಪುಟ್ಟ್‌ಂಡ್. ಆ ಕ್ಷಣೊಟೇ ಲಂಡನ್ ಬುಡ್‌ದ್ ಭಾರತೊಗು ಕಮಲಾದೇವಿ ಬತ್ತೆರ್. ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಡ್ ಪೂರ್ತಿಯಾದ್ ಪಾಲ್ ಪಡೆಯೆರ್.

ಸೇವಾದಲ ಬೊಕ್ಕ ಕಮಲಾದೇವಿ

ದೇಶಸೇವೆದ ಮಾಮಲ್ಲ ಕಜ್ಜೊದ ಗುರಿನ್ ದೀವೊಂದು ನಾ.ಸು. ಹರ್ಡೀಕರ್ ಕಟ್ಟ್‌ನ ಸೇವಾದಲ ಆ ಕಾಲೊಡು ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ ಭಾರತೀಯೆರೆನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನೊದ ಅಂಗವಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ದೇಸೊದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊಗು ಬೋಡಾದ್ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ಪಿನಂಚಿನ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಉಮೇದ್ ಪುಟ್ಟಾವುನ, ಶಿಸ್ತು, ತಾಳ್ಮೆನ್ ಕಲ್ಪಾವುನ, ಕಷ್ಟ-ನಸ್ಟೊಲೆನ್ ತಡೆತೊನ್ನ ಶಕ್ತಿನ್, ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯೊನು ಉಂಡು ಮಲ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಗಟ್ಟಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್ ಸೇವಾದಲ. ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಆದರ್ಶದ ಜೀವನಕ್ರಮೊಕುಲು ಸೇವಾದಲದ ಮೂಲ ಅಂಸೊಲಾದಿತ್ತ.

ಇಂಚಿತ್ತಿ ಸೇವಾದಲೊನು ಸೇರೊನ್ನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಕೆಲ ಸಮಯೊಡೇ ಸೇವಾದಲೊತ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಕೂಟೊದ ಜಬದಾರಿಕೆನ್ ದೆತೊಂಡೆರ್. ಈ ಬಗೆಟ್ ಕೆಲಸ ಸುರುಮಲ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ದೇಸೊದ ಮಾತಾ ಕಡೆಕ್ ತಿರ್ಗಾಟ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪೊಣ್ಣು ಜೋಕ್ಲೆನ್, ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ್ ಸೇವಾದಲೊಕು ಸೇರ್ಪಾವುನ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. ಅಕ್ಲೆಗ್ ತರಬೇತಿ ಬೊಕ್ಕ ದೇಸೊ ಸೇವೆದ ಉಮೇದ್‌ನ್ ಪುಟ್ಟಾವುನ ಕಜ್ಜ ಮಲ್ತೆರ್. ಅವತ್ತಂದೆ ಸೇವಾದಲೊಟೇ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಒಂಜಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಯಿನ ಕೂಟೊನು ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಅಯಿಕ್ 'ಸೇವಿಕಾ' ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುದರ್ ದೀದ್ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್.

ಶಾಸನ ಸಭೆಕ್ ಓಟುಗು ಉಂತ್ಯೆರ್

1926ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ಮಾರ್ಗರೆಟ್-ಇ-ಕಸಿನ್‌ರೆನ ಪರಿಚಯ ಆಂಡ್. ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಕಸಿನ್ ಆತ್ ಪೊರ್ತುಗೇ ಇಡೀ ಭಾರತೊದ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಒಂಜಿ ಎಚ್ಚರ ಪುಟ್ಟಾವುನ ಸ್ವರ ಆದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆದಿತ್ತೆರ್. ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಸುಧಾರಣೆಗ್ ಬೋಡಾದ್ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘೊನು ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ನಡಪಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆಡ ಇತ್ತಿನ ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆದ ಗುಣೊನು ಮೆಚ್ಚೊನ್ನ ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಕಸಿನ್ ಆರೆನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಶಾಸನ ಸಭೆಕ್ ಆಯ್ಕೆ ಆವರೆ ಓಟುಗು ಉಂತ್ಯೆರೆ ಪಂಡೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿ ಸುರುಕ್ ಓಟುಗು ಉಂತ್ಯೆರೆ ಅಂಜಿಯೆರ್. ಆಂಡ ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಕಸಿನ್‌ರೆನ ಒತ್ತಾಯೊಗು ಓಟುಗು ಉಂತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಶಾಸನ

ಸಭೆತ ಓಟುಗು ಉಂತಿನ ಸುರುತ ಪೊಂಜೊವಾದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆಯೆರ್. ಓಟುಗು ಕೆಲವೇ ದಿನೊಕು ದುಂಬು ಪ್ರಚಾರ ಸುರುಮಲ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ, ಬಜೀ 200 ಓಟುದ ಅಂತರೊಡು ಸೋತೆರ್. ಆಂಡ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ್ ಓಟುಗು ಉಂತಿನ ಆರೆನ ಉಮೇದ್ ಆ ಕಾಲೊಡು ಆರೆಗ್ ಬಾರಿ ಪುಗರ್ತೆನ್ ಕನತ್‌ದ್ ಕೊರ್‌ಂಡ್.

ಅವೆಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘೊದ ಸಂಘಟನಾ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾದ್ ಕೆಲಸ ಸುರುಮಲ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ದೇಸೊದ ಮಾತಾ ಭಾಗೊಲೆಡ್‌ಲಾ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘೊದ ಸಂಘಟನೆಲೆನ್ ಕಟ್ಟೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ದೇಸೊ ಇಡೀಕ ಪ್ರವಾಸ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅಲ್ಪಲ್ಪ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘ ಉದಿಪನ ಆಪುಲೆಕ ಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಪೊರ್ತುಗೇ ಯುರೋಪ್ ಖಂಡೊಗು ಪ್ರವಾಸ ಪೋಯಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಅಲ್ಪದ ಮಾತಾ ನಮೂನೆದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಲೆನ ಕಜ್ಜೊಲೆನ್ ತೂದ್ - ಅನುಭವ ಸಂಪೊಲಿತೆರ್. ಅವ್ವೇ ಆತ್ತಂದೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಗ್ ಬೋಡಾದ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಲೆನ್ ಸುರುಮಲ್ಪುನ ಬಗೆಟ್, ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಓದು ಬರುವುಗು ಬೋಡಾದ್ ಸಾಲೆ-ಕಾಲೇಜ್ ಸುರುಮಲ್ಪುನೆತ ಅಗತ್ಯತೆ, ಪೊಂಜನಕ್ಲೇ ಸ್ವಂತ ತಾಕತ್‌ಡ್ ಮಲ್ಪಿಂಚಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್‍ಯೊಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಮಸ್ತ್ ಚಿಂತನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆ ದಿಕ್ಕ್‌ಡ್ ಕೆಲಸ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. 1932ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆಗ್ ಬೋಡಾದೇ ಡೆಲ್ಲಿಡ್ 'ಲೇಡಿ ಇರ್ವಿನ್ ಕಾಲೇಜ್'ನ್ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಈ ಕಾಲೇಜ್‌ಡ್ ಹೋಂ ಸೈನ್ಸ್ ಬೊಕ್ಕ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಪದವಿ ಪಡೆವೊನ್ನ ಅವಕಾಶೊಲೆನ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆಗ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕೊರ್‍ಯೆರ್.

ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿ

ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟದ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಪಜ್ಜ ಪಂಡ 1930ನೇ ಇಸ್ವಿಡ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಲೆಪ್ಪು ಕೊರ್ನ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹ. ನಮ್ಮ ದೇಸೊಡು ತಯಾರ್ ಮಲ್ಪಿನ ಉಪ್ಪುದ ಮಿತ್ತ್ ಆಂಗ್ಲೆರ್ ಸುಂಕ ಪಾಡ್‌ನಗ ಅವು ಒಂಜಿ ಮಾಮಲ್ಲ ದೇಶಗೇನದ ವಿಷಯಾದ್ ಮೂಡ್‌ದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಲಕ್ಷಲಕ್ಷ ಜನೊಕುಲು ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ತೈನಾತಿಲಾದ್ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡನ್ ಪಾಲ್ ಪಡೆವೆರೆ ಬತ್ತೆರ್. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊಡು ಗಾಂಧಿಯೆರೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪುಣೆವೊಂದಿತ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಪುಗೆಲ್‌ದ ಮಿತ್ತ್ ಈ ಸಂದರ್ಭೊಡು ಮಲ್ಲ ಒಂಜಿ ಜಬದಾರಿಗೆ ಬೂರುಂಡು. ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾದ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ನೇಮಕ ಮಲ್ತಿನ ಏಳ್ ಜನ ನಾಯಕೆರೆನ ಕೂಟೊಡು ಕಮಲಾದೇವಿಲಾ ಒರ್ತಿ ನಾಯಕಿಯಾದ್ ಆಯ್ಕೆ ಆಯೆರ್. ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಕ್ ಪೊಂಜನಕುಲು ಬರ್ಪಿನ ಬೊಡ್ಚಿ ಪಂಡಲಾ ಹಠ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಸೇರಿನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಲು ಬೊಂಬಾಯಿದ ಬೀಚ್‌ಡ್ ಉಪ್ಪುನು ತಯಾರ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆಂಗ್ಲೆರೆನ ಕಾನೂನುಗ್ ಸೆಡ್ಡ್ ಪಾಡ್ಯೆರ್. ಸತ್ಯಾಗ್ರಹದ ಮೆರವಣಿಗೆ ಪೋವೊಂದಿಪ್ಪುನಗ ಮಾರ್ಗದ

ಬರಿಟ್ ಇತ್ತ್‌ನ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ದ ಉಲಯಿ ಪೊಗ್ಗುನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಅಲ್ಪ ಇತ್ತಿನ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್‌ನ ಕೈತಡೆ ಪೋದು ನಡತೊಂದಿಪ್ಪುನ ಉಪ್ಪುದ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಗು ಕೈಜೋಡಿಸಾಯೆರೆ ಕೇನೊಂಡೆರ್. ಅವ್ವೆತ್ತಂದೆ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿಲು ತಯಾರ್ ಮಲ್ತಿನ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊದ ಉಪ್ಪುನು' ದೆತೊನ್ಲೆಕ ಆರೆನ ಮನಸ್ಸ್‌ನ್ ಬದಲ್ ಮಲ್ತೆರ್. 1930 ಜನವರಿ 26ನಾನಿ ನಡತಿನ ಒಂಜಿ ಘಟನೆಡ್ದಾವೆರ ಕಮಲಾದೇವಿ ಇಡೀ ದೇಸೊದ ಮಾತಾ ಜನೊಕ್ಲೆನ ದಿಟ್ಟಿಗ್ ಬೂರ್ದು ಒರ್ತಿ ಮಾಮಲ್ಲ ದೇಶ ನಾಯಕಿಯಾದ್ ಗೋಚರ ಆಯೆರ್. ಆನಿ ನಡತಿನ ಒಂಜಿ ಗಲಾಟೆಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ನಮ್ಮ ದೇಸೊದ ತ್ರಿವರ್ಣ ಧ್ವಜೊನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಬೋಡಾದ್ ಅಯಿನ್ ಅರಾದ್ ಪತ್ತೊಂದಿನ ದೃಶ್ಯ ದೇಸ ಇಡೀ ಪ್ರಸಾರ ಆಂಡ್.

ಜೈಲ್‌ಗ್ ಸೇರ್‌ನ ಸುರೂತ ಪೊಂಜೊವು

ಆಂಗ್ಲೆರೆನ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟೊಡು ಅವೇತೋ ಜನ ಭಾರತೀಯೆರ್ ಜೈಲ್ ಪಾಲಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. 1930 ಮುಟ್ಟ ಇಡೀ ಭಾರತ ದೇಸೊನು ಬ್ರಿಟಿಸೆರೆನ ಕೈಡ್ದ್ ಬುಡ್ಪಾವೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಉದ್ದೇಶೊಡು ನಡತಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊಡು ಏರ್ಲಾ ಪೊಂಜನಕುಲು ಜೈಲ್ ಸೇರ್‌ದಿಜ್ಜಂಡ್. ಆಂಡ 1930ನೇ ಇಸವಿಡ್ ದೇಸೊದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊಗು ಬೋಡಾದ್ ಜೈಲ್‌ಗ್ ಸೇರ್ನ ಸುರೂತ ಪೊಂಜೊವು ಪಂಡ ಕಮಲಾದೇವಿ ಪನ್ಪಿನ ಪುದರ್‌ನ್ ಆರ್ ಪಡೆಯೆರ್. ಬೊಂಬಾಯಿದ ಸ್ಟಾಕ್ ಎಕ್ಸ್‌ಚೇಂಜ್ ಆಫಿಸ್‌ದ ಉಲಯಿ ಪೊಗ್ಗುದು ಉಪ್ಪುದ ಕಟ್ಟ್‌ಲೆನ್ ಮಾರಾಟ ಮಲ್ಪೆರೆ ತೂನಗ ಆಂಗ್ಲೆರ್ ಆರೆನ್ ಅರೆಸ್ಟ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೈಲ್‌ಗ್ ಪಾಡ್ಯೆರ್. ಇಡೀ ಒಂಜಿ ವರ್ಸೊ ಜೈಲ್‌ಡೇ ಕಾಲ ಕಳೆಯಿನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ.

1936ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷೊದ ಗುರ್ಕಾರ್ತಿಯಾದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. ಮಲ್ಲ ನಾಯಕೆರಾದಿತ್ತಿನ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ, ರಾಮ್ ಮನೋಹರ್ ಲೋಹಿಯಾ, ಮೀನೂ ಮಸಾನಿ ಇಂಚಿತ್ತಿನಕ್ಲೆನ ಪ್ರಭಾವ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಮಿತ್ತ್ ಬೂರ್‌ಂಡ್. ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ನ್ಯಾಯವಾಯಿನ ಹಕ್ಕ್, ಅವಕಾಶೊಲೆಗ್ ಒವ್ವೇ ರೀತಿದ ಅಡೆತಡೆ ಬತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮುಲಾಜಿ ಇಜ್ಜಂದೆ ಅಯಿನ ಬಗೆಟ್ ಪಾತೆರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ದಂಡಿ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹೊಡು ಪೊಂಜನಕುಲು ಪಾಲ್ ಪಡೆವುನ ಬೊಡ್ಚಿಂದ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಪನ್ನಗ ಅವೆನ್ ವಿರೋಧ ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಆರ್.

ಅವು 1940ನೇ ಸಮಯ ರಡ್ಡನೇ ಪ್ರಪಂಚ ಯುದ್ಧ ನಡತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಜೊತೆ ಜೊತೆಟೇ ಭಾರತ ದೇಸೊದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ಪಜ್ಜೊಲು ಬಾರಿ ಬೀಸಬೀಸಡೆ ದುಂಬು ಪೋವೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆ ಪೊರ್ತುಡು ಲಂಡನ್‌ಡ್ ಇತ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಅಲ್ಪಡ್ದ್ ಪಿದಾಡ್‌ದ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ದೇಸೊಲೆನ್ ಸುತ್ತ್‌ದ್ ಭಾರತ ದೇಸೊದ ಕಸ್ಟೊದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿನ್, ಆಂಗ್ಲೆರೆನ ಮೋಸ-ಕಂಡು ಬೇಲೆಲೆನ್ ಜಗತ್ತ್‌ದೆದುರ್ ಸಾರ್‌ದ್ ಪಂಡೆರ್. ದೇಸೊದ

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊಗು ಬೋಡಾದ್ ಜಗತ್ತ್‌ದ ದೇಸೊಲು ಆಂಗ್ಲೆರೆನ ಮಿತ್ತ್ ಒತ್ತಡ ಪಾಡುನಂಚ ಮಲ್ಪುನಲ್ಪ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಸ್ತ್ ಪುಣೆಯೆರ್.

ಇಂಚ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಭಾರತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ಪೊರ್ಂಬಾಟೊಡು ಆರೆನ್ ಒರ್ತಿ ಮಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿಂದೇ ನಮ ಲೆಪ್ಪೊಲಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊಗಾದ್ ಆರೆನ ದಿನನಿಚ್ಚೊದ ಹೋರಾಟ ಆರೆನ್ ಒರ್ತಿ ಮಲ್ಲ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿಯಾದೆ ರೂಪಿಸಾಂಡ್.

ನಿಲೆದಾಂತಿನಕ್ಲೆಗ್ ನಿರೆಳಾಯಿನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ

ದೇಸೊಗು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೊನು ಕೊರ್ನ ಒಟ್ಟಿಗೆನೇ ಆಂಗ್ಲೆರ್ ನಮ್ಮ ಬೆರಿಕ್ ಬಿಸತ್ತಿ ಪಾಡುನ ಕೆಲಸೊನ್‌ಲಾ ಮಲ್ತೆರ್. ಅಖಂಡ ಭಾರತದ ನೆಲೊನು ರಡ್ಡ್ ಭಾಗ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಭಾರತ–ಪಾಕಿಸ್ತಾನ ಪಂಡ್‌ದ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಮಲ್ತ್ ಪಾಡ್ಯೆರ್. ಈ ಕುರ್ತೆಲ್ ಕೆಲಸ ಆವೇತೋ ಲಕ್ಷ ಜನೊಕ್ಲೆನ ಜೀವನೊದ ಸಾದಿನೇ ತಪ್ಪಾದ್ ಬುಡ್‌ಂಡ್. ಜಾತಿ–ಮತ ಪಂಡ್‌ದ್ ರಡ್ಡ್ ದೇಸೊಲೆಡ್‌ಲಾ ದೊಂಬಿ ಸುರುವಾಂಡ್. ಏತೋ ಸಾರ ಜನೊಕುಲು ನಿಲೆದಾಂತೆ ಪಾಕಿಸ್ತಾನೊಡ್ದು ಭಾರತೊಗು ಪಾರ್ದ್ ಬತ್ತೆರ್. ಇಂಚಿತ್ತಿ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಉಂತ್ಯೆರೆ ಒಂಜಿ ಗಟ್ಟಿ ನಿಲೆ ಒದಗಿಸಾವುನವು ಭಾರತೊದ ಕೆಲಸ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಈ ಕಾರ್ಯೊಡು ಕಮಲಾದೇವಿಲಾ ಪಾಲ್ ಪಡೆಯೆರ್. ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಪುನರ್ವಸತಿ ಕೊರ್ಪಿನ ಕಜ್ಜೊಗಾದ್ ಭಾರತೀಯ ಸಹಕಾರ ಸಂಘೊನು ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಇಲ್ಲ್–ಬಿತ್ತಿಲ್ ಕಳೆವೊನ್ನ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಬಡಾವಣೆಲೆನ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೊರ್ಪುನ ಯೋಜನೆಲೆನ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿ ತಾನ್ ಪಾಡಿನ ಈ ಯೋಜನೆನ್ ಗಾಂಧಿಯೆರೆಗ್ ತೆರಿಪಾನಗ ಆರ್ ಒಂಜಿ ಷರತ್ತ್ ಪಾಡಿಯೆರ್. ವಾ ಕಾರಣೊಗುಲಾ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಬೆರಿಸಾಯೊನು ಈ ಯೋಜನೆಗ್ ದೆತೊನ್ಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಪಂಡೆರ್. ಈ ಷರತ್ತ್‌ಗ್ ಒತ್ತೊನ್ನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಬಾರಿ ಬಂಜ ಬತ್ತ್‌ದ್ ದಿಲ್ಲಿದ ಪಿದಾಯಿ ಪುಡೆಟ್ ಫರಿದಾಬಾದ್ ಪನ್ಪಿನ ಉಪನಗರೊನು ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಪಾಕಿಸ್ತಾನೊಡ್ದ್ ಭಾರತೊಗು ನಿಲೆ ನಾಡ್ದ್ ಬತ್ತಿನ ಸುಮಾರ್ 50,000 ನಿರಾಶ್ರಿತೆರೆಗ್ ನಿಲೆ ಕಲ್ಪಿಸಾದ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಬಚ್ಚೆಲ್ ಆರಪೆರೆ ಅವಕಾಶ ಕೊರಂದಿಲೆಕ ಬೆಂದ್‌ನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಆ ನಿರಾಶ್ರಿತೆರ್ ಇಲ್ಲ್ ಕಟ್ಟುನಲ್ಪಡ್ದ್ ಸುರುವಾದ್. ಆಯಿಕ್ ಬೋಡಾಪಿನ ಕೌಶಲ್ಯಲೆನ್ ಅಕ್‌ಲ್ ಪಡೆವೊನ್ಯೆರೆ, ಅಕ್ಲೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ಗ್ ಬೆರಿಸಾಯ ಆಪಿಲೆಕ ಒಂಜಿ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನಡೆ ಮುಟ್ಟ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಆರೋಗ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಲೆನ್ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ಪಿನಡೆ ಮುಟ್ಟ ರಾತ್ರೆ–ಪಗೆಲ್ ಎನ್ನಂದೆ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್.

ಇಡೆಗ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಸಾಧನೆದ ರಡ್ಡನೇ ಅಧ್ಯಾಯೊದ ಪುಟೊಕುಲು ಸುರು ಆಪ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಬೊಕ್ಕ ಹರೀಂದ್ರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ ಸಂಸರ್ಗೊಡು ಮಲ್ತಿನ ನಾಟಕ–ನೃತ್ಯ ಪ್ರದರ್ಶನೊದ ಸಾಧನೆಲೆನ ಒಟ್ಟಿಗೇ ಭಾರತೊದ ಪಿರಾಕ್‌ದ ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರಿಕೆದ ಇತಿಹಾಸೊನು ನನೊರ ದೆರ್ತ್

ಪತ್ತೆರ್. ನಿರಾಶ್ರಿತೆರಾದ್ ಬತ್ತಿನ ಜನೊಕ್ಲೆನ ಒಟ್ಟುಗೆನೇ ಆರ್ ಕೆಲಸೊನು ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಆರೆನ ಈ ಕಾರ್ಯ ರಡ್ಡ್ ಉದ್ದೇಶೊಲೆನ್ ಸಾಧಿಸಾದ್ ತೋಜಾಂಡ್. ಕೆಲಸದಾಂತಿ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಕೆಲಸೊಲಾ ತಿಕ್ಕ್ಂಡ್. ಮಾಜೊಂದಿತ್ತಿನ ಕರಕುಶಲ ಕಲೆತ ಪೊರ್ಲು-ಪೊಲಿಗೆ ನನೊರ ಬೊಲ್ಪುಗು ಬೂರುಲೆಕಲಾ ಆಂಡ್.

ಅವಕಾಶೊಲು ನಾಡೊಂದು ಬತ್ತ... ಆಂಡ...

ದೇಸೊಗು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಿಕ್ಕಿ ಬೊಕ್ಕ ದಿಂಜ ಅವಕಾಶೊಲು ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ್ ನಾಡೊಂದು ಬತ್ತ. ಆಂಡ ರಾಜಕೀಯವಾಯಿನ ವಾ ಒಂಜಿ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಾದಿಗೆಲೆಡ್ ಇಷ್ಟ ಇಜ್ಜಂದಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಅವೆನ್ ಪೂರ ದೂರ ಮಲ್ತೆರ್. ತಮಿಳುನಾಡ್ ರಾಜ್ಯೊದ ರಾಜ್ಯಪಾಲೆಯಾದ್ ಬರಡ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆ ರಾಜ್ಯೊದ ಅಪಗದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಲಾಯಿನ ಕಾಮರಾಜೆರ್ ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರೊಗು ಒತ್ತಡ ಪಾಡ್ಡಿತ್ತೆರ್. ಒರಿಸ್ಸಾ (ಒಡಿಶಾ) ರಾಜ್ಯೊದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನಭಾಕೃಷ್ಣ ಚೌಧರಿ, ಕಮಲಾದೇವಿ ಒರಿಸ್ಸಾದ ರಾಜ್ಯಪಾಲೆ ಆದ್ ನೇಮಕ ಆವಡ್ಂದ್ ಪಂಡ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಈಜಿಪ್ಟ್ ಅತ್ತಂಡ ರಷ್ಯಾ ದೇಸೊದ ರಾಯಭಾರಿಯಾದ್ ಕಮಲಾದೇವಿನ್ ನೇಮಕ ಮಲ್ಪುಲೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಜನೊಕುಲು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಬೊಕ್ಕ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ್ ಒತ್ತಾಯ ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರ ಉಂದೆಕ್ ಒತ್ತ್‌ದಿತ್ತ್‌ಡಲಾ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಲ್-ಕುಲ್ ಒತ್ತ್‌ಜೆರ್. ದೇಸೊದ ರಾಜಕೀಯದ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಅವಕಾಶವಾಯಿನ ಉಪರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಸ್ಥಾನೊಗು ಕಮಲಾದೇವಿನ್ ನೇಮಕ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ಒಂಜಿ ಪಕ್ಷ ದುಂಬು ಬತ್ತ್ಂಡ್. ಈ ವಿಚಾರವಾದ್ ಅಪಗದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಲಾಯಿನ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂರೆನ ಕೈತಡೆ ಬತ್ತ್‌ದ್ ತನ್ನ ಪ್ರಸ್ತಾಪೊನು ಆರೆನ ಎದುರು ಆ ಪಕ್ಷ ದೀಡ್ಂಡ್. ಆಂಡ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಸ್ವಭಾವ ತೆರಿದಿತ್ತ್‌ನ ನೆಹರೂ ಬತ್ತಿ ಜನೊಕ್ಲೆಡ "ಎನ್ನ ದಾಲಾ ಅಭ್ಯಂತರ ಇಜ್ಜಿ. ಒರ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆಡ ಕೇನ್ಲೆ. ಆರ್ ಒತ್ತೊಂಡೆರ್ಂಡ ಆರೆನೇ ಸರ್ವಾನುಮತೊಡು ಆಯ್ಕೆ ಮಲ್ಪುಗ" ಪಂಡ್‌ದ್ ಪಂಡೆರ್. ಅಂಚೆನೇ ಆ ಪಕ್ಷ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆಡ ತನ್ನ ಪ್ರಸ್ತಾಪೊನು ಪನ್ನಗ ಕಮಲಾದೇವಿ ವಾ ಕಾರಣೊಗ್‌ಲಾ ಒತ್ತೊನ್‌ಜೆರ್. ಇಂಚ ತನನ್ ನಾಡೊಂದು ಬತ್ತಿನ ರಾಜಕೀಯದ ಮಲ್ಲ ಮಲ್ಲ ಅವಕಾಶೊಲೆನ್ ದೂರ ಮಲ್ತ್‌ನ ಕಮಲಾದೇವಿ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರೊನೇ ಬುಡ್ಪುನ ಗಟ್ಟಿ ನಿರ್ಧಾರೊನು ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತೆರ್. ಒರಿದಿನ ಜೀವಮಾನೊನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೊಕ್ಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರೊಗು ಬೋಡಾದ್ ಮೀಸಲಾದ್ ದೀಪುನ ತೀರ್ಮಾನ ಮಲ್ತೊಂಡೆರ್.

ಭಾರತೀಯ ಕರಕುಶಲ ಕಲೆತ ಹರಿಕಾರ್ತಿಯಾದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ

ಅರಿದ್ ಪೋವೊಂದಿಪ್ಪುನ ದೇಸೊದ ಕರಕುಶಲ ಕಲೆನ್ ಒರಿಪಾದ್ ಅಯಿನ ಎಡ್ಡೆ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಸ್ತ್ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯೊ ಸುರುಮಲ್ತಿನ ಕರಕುಶಲ

ಕಲೆತ ಆರೆನ ಒಡನಾಟ ಅವೆನ್ ದೇಸ ಇಡೀಕ ಕಮಲಾದೇವಿ ಭಾರತೊದ ಕೋಡಿ ಕೋಡಿದ ಊರುಲೆನ್ ತಿರ್ಗ್ದ್ ಕರಕುಶಲ-ಕೈಗಾರಿಕಾ ವಸ್ತುಲೆನ ಪಿರಾಕ್‌ದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಸುಬುದ ಬಗೆನ್ ತೆರಿಯೊಂಡೆರ್. ಕುಶಲ ಕರ್ಮಿಲೆಗಾದ್ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಇನಾಮುಲೆನ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕರಕುಶಲ ಮಂಡಳಿಗ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಸುರೂತ ಗುರ್ಕಾರ್ತಿಯಾದ್ ಆಯ್ಕೆಯಾದ್ ಗುಡಿ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಎಂಪೋರಿಯಾ ಕಲೆನ್ ಬೊಲ್ಪುಗು ಕನಪುನ ಕಾರ್ಯೊನು ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಕೈಮಗ್ಗ ಬೊಕ್ಕ ಕೈಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಲೆಗಾದ್ ಪೊಸತಾದ್ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಡೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿಲೆನ ಹುದ್ದೆಲೆನ್ ಉಂಡು ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅಯಿಕ್ ಅಧಿಕಾರಿಲೆನ್ ನೇಮಕ ಮಲ್ತೆರ್. ಕೈಗಾರಿಕೆಲೆಡ್ ತಯಾರಾಯಿನ ಕೈಕುಶಲ ವಸ್ತುಲೆನ್ ಮಾರಾಟ ಮಲ್ಪುನ ವ್ಯವಸ್ಥೆನ್‌ಲಾ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಲ್ತೆರ್.

'ಭಾರತೀಯ ಕಸೂತಿ ಕಲೆ' ಪನ್ಪಿನ ಬೂಕುನು ಬರೆಯೆರೆಗ್ ಬೋಡಾದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಒಂಜೊಂಜಿ ರಾಜ್ಯೊಗು ಪ್ರವಾಸ ಪೋದು ಅಲ್ಪದ ಕಸೂತಿ ಕಲೆಕ್ಲೆನ್ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪೊರ್ಲುದ ಗುಟ್ಟುಲೆನ್ ಕಲ್ತೊಂಡೆರ್. ತಂತಿ ಜರಿ ಕಸೂತಿ, ಚಿಕನ್ ಕೆಲಸ, ಪ್ರಾಣಿಲೆನ ಕಸೂತಿಗ್ ಪುದರ್ ಪೋಯಿನ ಅಂಗಮಿ ನಾಗಾ ಶಾಲ್, ಕಚಿ ರಬಡಿ, ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯೊದ ರಾಸಲೀಲಾ, ಚೋಪ್ಪ್ ಬೊಕ್ಕ ದುರ್ರಿ, ಬಂಗಾಳದ ಕಾಂತಾ ಕಸೂತಿ ರಾಜಾಸ್ಥಾನದ ಪಿಚ್‌ವೇಸ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಅಂಶೊಲನ ಚರಿತ್ರೆ, ಅವೆಟ್ ಬಳಕೆ ಮಲ್ಪುನ ಬಣ್ಣ ಅವೆನ ಕೆಲಸ ಉಂದೆನ್ ಮಾತ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆ ಬೂಕುನು ಬರೆಯೆರ್. ಉಂದು ಆರೆನ ಬದ್ಧತೆಗ್ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅವ್ವತ್ತಂದೆ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ದೇವಸ್ಥಾನೊಲೆಗ್ ಪೋದು ಅಲ್ಪದ ದೀಪ, ಗಂಟೆಲು, ಪರಕೆದ ರೂಪೊಡು ಬರ್ಪಿನ ವಸ್ತುಲೆನ ಕೈಪೊರ್ಲುದ ಕೆಲಸ, ಅವೆನ ಉಪಯೋಗ, ಮಲ್ಪುನ ರೀತಿ, ರಿವಾಜು ಉಂದೆನ ಬಗೆಟ್‌ಲಾ ಸಂಶೋಧನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ದೇಸೊದ ಪಿರಾಕ್‌ದ ಕೆಲಸೊಲಾಯಿನ ಕರ ಮಲ್ಪುನ, ಕುಂಟು ನೆಯ್ಪುನ, ಚಿತ್ರ ಬುಡ್ಪಾವುನ, ಬಣ್ಣ ಪಾಡುನ, ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕರಕುಶಲ ಕಾರ್ಯೊಲೆನ ಎಡ್ಡೆ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗಾದ್ ಸರ್ಕಾರೊಡ್ದೇ ಆದೇಶ ಪತ್ರೊಲು ಬರ್ಪುಲೆಕ ಮಲ್ತೆರ್. ವರ್ಲ್ಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ಸ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರೊಂದು ಕ್ರಾಫ್ಟ್ಸ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್‌ದ ಒತ್ತು ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆನ್‌ಲಾ ವಹಿಸೊನ್ಪ ಅವಕಾಶ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ತಿಕ್ಕ್‌ನವು ಆರೆನ ಹಿರಿಮೆಗ್ ಸಾಕ್ಷಿ. ಬೊಂಬಾಯಿಡ್ ಶಿಲ್ಪಿ ಕೇಂದ್ರನ್ ಸುರುಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕೈಕುಶಲ ವಸ್ತುಲೆನ ಮಾರಾಟೊಗು ಇಂಬು ಕೊರ್ಯೆರ್. ಈ ಕುರಿತಾದ್ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ಇತ್ತಿನ ಉಮೇದ್‌ನ್ ಗುರ್ತಿಸಾಯಿನ ಶ್ರೀಲಂಕಾ ದೇಸೊದ ಸರ್ಕಾರ ಅಲ್ಪದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕೈ ಕುಶಲ ಕಲೆನ್ ಒರಿಪಾದ್ ಬುಳೆಪಾಯೆರೆ ಬೋಡಾದ್ ತಂತ್ರೊಲೆನ್ ನಾಡ್ ಪತ್ಯೆರೆ ಆರೆನ್ ತನ್ನ ದೇಸೊಗು ಲೆಪ್ಪುಡಾಂಡ್. ಸೆನೆಗಲ್‌ದ ಸರ್ಕಾರ ಕಮಲಾದೇವಿನ್ ತನ್ನಡೆಗ್ ಲೆಪ್ಪುಡಾದ್ ಮಾನಾದಿಗೆ ಮಲ್ತ್ಂಡ್. ಇಂಚ ಕೈಕುಶಲ ಕ್ಷೇತ್ರೊಗು ಕಮಲಾದೇವಿ ಕೊರ್ನ ಕಾಣಿಕೆ ಅಯಿನ ಎಡ್ಡೆ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ಮಸ್ತ್ ಬೆರಿಸಾಯಾದ್ ಉಂತ್ಯ.

ಕಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರೊದ ಮೆನ್ಕ್ ಬೊಳ್ಳಿ

ಕಮಲಾದೇವಿ ಒರ್ತಿ ಅಭಿನೇತ್ರಿಯಾದ್‌ಲಾ ಮಸ್ತ್ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿನಾರ್. ಪೊಂಜನಕುಲು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾದ್ ನಾಟಕ-ನೃತ್ಯ ಪಂಡ್‌ದ್ ಪಿದಾಯಿ ಬರ್ಪೆರೆ ಬಲ್ಲಿ ಪನ್ಪಿನ ಕಟ್ಟ್‌ಪಾಡ್ ಇತ್ತಿನ ಆ ಕಾಲೊಡು ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಸ್ತ್ ಬಂಜದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಡೇ ನಾಟಕ-ಸಂಗೀತ-ನೃತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರೊಗು ಕಾರ್‌ದೀಯಿನಾರ್. ಅವೆಟ್‌ಲಾ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಇಲ್ಲ್ ಒಂಜಿ ಬಾರಿ ಸಂಪ್ರದಾಯೊದ ಕುಟುಂಬ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚಾದ್ ಪೊಂಜನಕುಲು ನಾಟಕೊಡು ಆಂಜನಕ್ಲೆನ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿನಯ ಮಲ್ಪೆರೆ ಆರೆನ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಆರೆಗ್ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಆರೆನ ಅಪ್ಪೆ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿಗ್ ನಾಟಕ-ಸಂಗೀತದ ಬಗೆಟ್ ಮಸ್ತ್ ಉಮೇದ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಕುಡ್ಲದ ಮೂಲಭೂತವಾದಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿಷ್ಠೆರ್ ಅವೆನ್ ಸಹಿಸೊಂದಿಜ್ಜಾಂಡ್.

ಪೊಂಜನಕ್ಲೆಗ್ ಓದು-ಬರವು ಕಲ್ಪಾವೆರೆಗ್ ಬೋಡಾದ್ ಡಾ. ಆ್ಯನಿ ಬೆಸೆಂಟ್ ಬೊಕ್ಕ ಮಾರ್ಗರೇಟ್ ಕಸಿನ್ ಸೇರೊಂದು ವಿಮೆನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ ಪನ್ಪಿನ ಸಂಸ್ಥೆನ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಈ ಸಂಸ್ಥೆದ ವತಿಡ್ದ್ ಕುಡ್ಲಡ್‌ಲಾ ಒಂಜಿ ಸಾಲೆ ಸುರುವಾಂಡ್. ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಆರೆನ ಇಲ್ಲಲೇ ಈ ಸಾಲೆಗ್ ಜಾಗೆ ಕೊರ್ದಿತ್ತೆರ್. ಈ ಸಾಲೆನ್ ನಡಪಾವೆರೆ ಬೋಡಾದ್ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಕಸಿನ್ ಕುಡ್ಲಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಕೆಲಸ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಆರೆಗ್ ಪಿಯಾನೋ ನುಡಿಸಾವುನೆಟ್ ಎಡ್ಡೆ ಉಮೇದ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚಾದ್ ಈ ಕಲೆನ್ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್‌ಲಾ ಕಲ್ಪಾದ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಒಂತೆ ಸಮಯ ಕರಿಬೊಕ್ಕ ಕಾರಣಾಂತರವಾದ್ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಕಸಿನ್‌ರೆಗ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ಗ್ ಪೋವೊಡಾದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರ್ ಈತ್ ಸಮಯ ಕುಡ್ಲದ ಸಾಲೆಡ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತಿನ ನೆಂಪುಗಾದ್ ಆರೆಗ್ ಒಂಜಿ ವಿದಾಯ ಕೂಟ ಮಲ್ಪುನೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆಂಡ್. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಡು 'ಭಕ್ತ ಮೀರಾ' ಪನ್ಪಿನ ನಾಟಕೊನು ಜೋಕುಲು ಗೊಬ್ಬುದು ತೋಜಾವುನೆ ಪಂಡ್‌ದ್‌ಲಾ ತೀರ್ಮಾನ ಆಂಡ್. ಪೊರ್ಲುದ ಸ್ವರ ಬೊಕ್ಕ ಅಭಿನಯ ಮಲ್ಪುನ ತಾಕತ್ತ್ ಇತ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ಮೀರಾನ ಪಾರ್ಟ್ ಕೊರ್ದಿತ್ತೆರ್. ಬಾರಿ ಕುಸಿಟ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ತಾನ್ ಮಲ್ಪೊಡಾಯಿನ ಮೀರಾ ಪಾತ್ರೊದ ಪದ್ಯ. ಅಭಿನಯೊಲೆನ್ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಲ್ತೊಂಡೆರ್. ನಾಟಕದ ನಾಯಕನ ಪಾರ್ಟ್‌ನ್ ಒರಿ ಆನಗ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಸಾಲೆದ ಈ ಒಂಜಿ ಕೆಲಸ ಕುಡ್ಲದ ಕೆಲವು ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಬಾರಿ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗೊದ ಲೆಕ ತೋಜಿದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮಲ್ಲ ಮನೆತನದ ಒರ್ತಿ ಪೊಣ್ಣ್ ಮಗಳ್ ಒಂಜಿ ಆನನ ಒಟ್ಟುಡು ನಾಟಕ ಗೊಬ್ಬುನೆನ್ ಅಕುಲೆಡ್ದ್ ತಡೆತ್ತೊನ್ಯೆರೆ ಆಯಿಜಿ. ಅಕ್ಲೆನ ಕಣ್ಣ್ ಕೆಂಪಾಂಡ್. ಆನ್-ಪೊಣ್ಣುಲು ಸೇರ್ದ್ ನಾಟಕ ಗೊಬ್ಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಪಾಡ್ಯೆರ್. ಒಂಜಿ ವೇಳೆ ನಾಟಕ ಗೊಬ್ಬುಂಡ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬೇತೆ ಆವು ಪಂಡ್‌ದ್ ಬೆದರಿಕೆಲೆನ್ ಪಾಡ್ಯೆರ್. ಈ ಸುದ್ದಿ ಪೇಪರ್‌ಲೆಡ್ ಬರ್ಪೆರೆ ಸುರು ಆಂಡ್. ಜನೊಕುಲು ಪೋಡಿದ್ ಪೋಯೆರ್. ನಾಟಕೊನು ಉಂತಯೆರೆ ಒತ್ತಡ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಕಡೆಕ್ ನಾಟಕೊದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ

ಪ್ರದರ್ಶನೊನು ಉಂತಾದ್ ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿನ ಇಲ್ಲ್‌ದ ಉಲಯಿಡೇ ಗೊಬ್ಬುದು ತೋಜಾವುನೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ತೀರ್ಮಾನ ಆಂಡ್. ಆಂಡಲಾ ಆ ಜನೊಕುಲು ಕೇನಂದೆ ಬಾರಿ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಗಿರಿಜಾಬಾಯಿ ಪ್ರೋಡಿದ್ ಪೋಯೆರ್. ನಾಟಕ ಮಲ್ಪುಂದಿಲೆಕ ಕಮಲಾದೇವಿನ್ ಇಲ್ಲ್‌ದ ಕೋಣೆದ ಉಲಯಿ ಪಾಡ್ದ್ ಕೋಣೆಗ್ ಬೀಗ ಪಾಡ್ಯೆರ್. ನಾಟಕ ಗೊಬ್ಯೆರೆ ನಿಘಂಟಾಯಿನ ದಿನೊತ್ತಾನಿ ನಾಟಕೊದ ನಾಯಕ ಪಾತ್ರಧಾರಿನ್ ಆ ಜನೊಕ್ಲು ರಟ್ಟಾದ್ ಬೇತೆ ಜಾಗೆಗ್ ಕೊನೊದು ಪೋಯೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿನ್ ಕೋಣೆಡ್ದ್ ಪಿದಾಯಿ ಬುಡ್ಯೆರ್. ಇಡೆಗ್ ನಾಟಕ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಕತೆ ಉಂತುದೇ ಪೋಂಡು.

ಆಂಡ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಾತ್ರ ತಡೆತೊನ್ಯೆರೆ ಆವಂದಿ ದುಃಖೊಡು ಸೀದಾ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಕಸಿನ್‌ರೆನ ಇಲ್ಲಡೆಗ್ ಪೋದು ಆರೆನ್ ತರ್ಕ್‌ದ್ ಪತ್ತ್‌ದ್ ಬುಲಿತೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ತಾನ್ ಕಲ್ತ್‌ನ ಆ ನಾಟಕೊನು ಮಲ್ತ್ ತೋಜಾವೊಡುಂದು ಆತ್ ಆಸೆ ದಿಂಜಿದ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರೆನ ಆಸೆದ ಲೆಕೊನೇ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಆರೆಗ್ ಸಮಾಧಾನ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆರೆನ ಇಲ್ಲಲೇ ಆ ನಾಟಕೊನು ಗೊಬ್ಬುದು ತೋಜಾಯೆರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಲ್ತೆರ್. ನಾಟಕೊದ ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರೊದ ಸಂಭಾಷಣೆನ್ ಮಾರ್ಗರೆಟ್ ಕಸಿನ್‌ರೇ ಓದುದು ಪಂಡೆರ್. ಮೀರಾ ಆದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ತಾನ್ ಕಲ್ತಿನ ಪದ್ಯ-ಸಂಭಾಷಣೆಲೆನ್ ಬಾರಿ ಪೊರ್ಲುಡು ಗೊಬ್ಬುದು ತೋಜಾಯೆರ್. ಒಟ್ಟು ಆ ನಾಟಕ ಎಡ್ಡೆ ರೀತಿಡ್ ಮೂಡ್‌ದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚ ನಾಟಕೊಡು ಅಭಿನಯ ಮಲ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಕಮಲಾದೇವಿನ ಆಸೆ ಆರ್ ಎಲ್ಯ ಪೊಣ್ಣು ಮಗಳಾದಿತ್ತಿನ ಕಾಲೊಡು ಈತ್ ಕಷ್ಟೊಡು ನೆರವೇರ್ದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ಆನಿ ಆರೆನ ಉಡಲ್‌ದುಲಯಿ ಪುಟ್ಟಿನ ಛಲ, ಹಠ ದುಂಬುಗು ಆರೆನ್ ಒರ್ತಿ ಮಲ್ಲ ಕಲಾವಿದೆಯಾದ್ ರೂಪಿಸಾವುನಲ್ಪ ಮಸ್ತ್ ಸಹಾಯ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್‌ಂಡ್. ಅವ್ವತ್ತಂದೆ ಆವೇತೋ ನಾಟಕೊಲೆನ್ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ದೇಸ-ಪರದೇಸೊಲೆಡ್ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಲ್ಪಾಯೆರ್. ಆರೆನ ಈ ಉಮೇದ್‌ಗ್ ಕಂಡನಿ ಹರೀಂದ್ರನಾಥ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ ಬೆರಿಸಾಯಲಾ ಆರೆಗ್ ತಿಕ್ಕ್‌ಂಡ್. ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರೆನೊಟ್ಟಿಗೆ ಲಂಡನ್‌ಗ್ ಪೋದಿತ್ತ್‌ನ ಪೊರ್ತುಡು ಕಮಲಾದೇವಿ ಅಲ್ಪದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ರಂಗಭೂಮಿ, ನಾಟಕ ತಂತ್ರೊ, ರಂಗ ಸಾಮಗ್ರಿಲೆನ ವಿಚಾರೊಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅನುಭವೊನು ಸಂಪೊಲಿತೆರ್.

ಕಾಲಾಂತರೊಡು ಕಮಲಾದೇವಿ ನಾಟಕೊಲೆಡ್ ಒವ್ವೇ ರೀತಿದ ಅಂಜಿಕೆ ಇಜ್ಜಂದೆ ಪಾರ್ಟ್ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಪೊಣ್ಣು ಜೋಕುಲು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾದ್ ನಾಟಕೊಡು ಪಾರ್ಟ್ ಮಲ್ಪೆರೆ ಬಲ್ಲಿ ಪನ್ಪಿನ ಕಾಲೊಡು ಕಮಲಾದೇವಿ ತನಕ್ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡು ತಿಕ್ಕಿನ ಆ ಕೆಟ್ಟ ಅನುಭವೊಗು ಮನ್ಪಿನ ಪ್ರತೀಕಾರ ಪನ್ಪಿಲೆಕ ನಾಟಕೊಲೆಡ್ ಅಭಿನಯ ಮಲ್ತೆರ್. ಹರೀಂದ್ರನಾಥೆರೆನ ಜೊತೆಟ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಲ್ತಿನ ಅಭಿನಯೊಲು ಅಕ್ಲೆನ ನಾಟಕೊಲೆಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಪುದರ್‌ನ್ ಸಂಪೊಲ್ತಿದ್ ಕೊರುಂಡು. ವರ್ಸೊಲು ಕರಿಲೆಕೋನೇ ಕಮಲಾದೇವಿ ನಾಟಕೊಲೆಡ್ ಪಾರ್ಟ್ ಮಲ್ಪುನೇಡ್ದ್ ನಾಟಕೊಲೆನ್ ಮಲ್ಪಾವುನವು, ನಾಟಕ ರಂಗೊಲೆನ್

ಸಂಘಟನೆ ಮಲ್ಪುನೆಟ್ ಉಮೇದ್‌ಡ್ ಕೆಲಸ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. 1944ನೇ ವರ್ಸೊಡು ಬೊಂಬಾಯಿಡ್ ಇಂಡಿಯನ್ ನ್ಯಾಶನಲ್ ಥಿಯೇಟರ್ (ಭಾರತೀಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ರಂಗ)ಗ್ ಕಟ್ಟೆರ್. ನಾಟಕೊದ ಬಗೆಟ್ ಉಮೇದ್ ಇತ್ತಿನ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕೆಲಸೊದ ಜನೊಕುಲು ಈ ಸಂಸ್ಥೆನ್ ಸೇರೊಂಡೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆಗ್ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಯಿನ ರಂಗಭೂಮಿದ ಬಗೆಟ್ ಪ್ರೀತಿ ಗೌರವ ಇತ್ತಿಲೆಕೋನೇ ಆಧುನಿಕವಾಯಿನ ರಂಗಭೂಮಿದ ಪೊಸತನ, ಬೊಲ್ಪುದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆ, ಅಯಿನ ಪರಿಣಾಮೊಲೆನ ಬಗೆಟ್‌ಲಾ ಉಮೇದ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಈ ರಡ್ಡ್ ಅಂಸೊಲೆನ್‌ಲಾ ಸೇರ್ಪಾದ್ ಪಂಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಾಟಕ ಕಲೆಗ್ ಪೊಸತನದ ರೂಪ ಕೊರ್‍ಯೆರೆ ಮಸ್ತ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್. ಭಾರತದ ನಾಟ್ಯ ಕಲೆ, ಸಂಗೀತ, ಜಾನಪದ ರಂಗ ಪಂಡ ಯಕ್ಷಗಾನ, ರಾಸ, ದಂಡಿಯಾರಸ್, ನೌಟಂಕಿ, ತಮಾಶಾ, ಸೂತ್ರದ ಗೊಂಬೆಯಾಟ, ಬಂಗಾಲಿ ಜಾತ್ರ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರೊಲೆನ್ ನಾಟಕೊದ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಯಿನ ಜಾಗೃತಿನ್‌ಲಾ ಜನೊಕ್ಲೆಡ್ ಉಂಡು ಮಲ್ಪುನ ಸಾಧ್ಯತೆ ಉಂಡು ಪಂಡ್‌ದ್ ಆರ್ ಎನ್ನಿದಿತ್ತೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿ ತನಡ ಇತ್ತಿನ ರಂಗದ ಅನುಭವೊನು ಬಳಕೆ ಮಲ್ತೊಂದು ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಬರೆದಿತ್ತಿನ 'ಡಿಸ್ಕವರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ' ಪನ್ಪಿನ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಗ್ರಂಥೊನ್ ಆಧರಿಸಾದ್ ಒಂಜಿ ನಾಟ್ಯರೂಪೊನು ತಯಾರ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿ ಪ್ರಯೋಗ ಮಲ್ತಿನ ಡಿಸ್ಕವರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾದ ಈ ಬ್ಯಾಲೆ ರೂಪ ದೇಸೊ-ಪರದೇಸೊಡ್‌ಲಾ ತೂಪರಿಕೆ ಆದ್ ಮಸ್ತ್ ಮಾನಾದಿಗೆ ಪಡೆಂಡ್. ಈ ಬ್ಯಾಲೆ ರೂಪೊನು ತೂವೊಡುಂದು ಬತ್ತ್‌ನ ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರೂ ಈ ಪ್ರದರ್ಶನೊನು ತೂದು "ಯಾನ್ ಬರೆತ್ತಿನ ಪುಸ್ತಕ ರೂಪೊಡ್ದ್ ಈ ಬ್ಯಾಲೆದ ರೂಪ ಎಡ್ಡೆ ರೀತಿಡ್ ಮೂಡ್‌ದ್ ಬತ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ್" ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುಗರ್ತೆದ ಪಾತೆರ ಪಂಡ್‌ದಿತ್ತೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಸವಾಲ್‌ದ ಕಜ್ಜೊಲೆಗ್ ನನೊಂಜಿ ಉದಾರ್ಮೆ ಪಂಡ ಆರ್ ದಿಲ್ಲಿಡ್ 1950ನೇ ದಶಕೊಡು ಸಂಘಟನೆ ಮಲ್ತಿನ ಸುರುತ ಜಾನಪದ ನಾಟಕೋತ್ಸವ. ಆಂಡ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಓದು-ಬರವು ಮಾತ್ರ ತೆರಿದಿತ್ತ್‌ನ ಆ ಮಹಾನಗರದ ಜನೊಕ್ಲೆಗ್ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಈ ಪ್ರಯೋಗದ ಬಗೆಟ್ ತಿರಸ್ಕಾರದ ಭಾವನೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಂಚನೇ ಆಂಡ್‌ಲಾ. ನಾಟಕೋತ್ಸವಗ್ ಜನ ಸೇರ್‌ನನೇ ಇಜ್ಜಿ. ಆಂಡ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮನಿಪಂದೆ ಕುಲ್ಲುಜೆರ್. ಆರೆ ಕೆಲವು ಬಸ್ಸುಲೆನ್ ಗೊತ್ತು ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅವೆಟ್ ದಿಲ್ಲಿದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತ ಇತ್ತಿನ ಹಳ್ಳಿಲೆಡ್ದ್ ಜನೊಕ್ಲೆನ್ ಲೆತೊಂದು ಬತ್ತ್‌ದ್ ದರ್ಮೊಗು ಅಕ್ಲೆಗ್ ನಾಟಕೊಲೆನ್ ತೋಜಿಪಾಯೆರ್. ನಾಟಕೊಲೆನ್ ತೂಯಿನ ಜನ ಮಸ್ತ್ ಕುಸಿ ಪಡೆಯೆರ್. ದಿನ ಕರಿಲೆಕೊನೇ ನಾಟಕದ ಬಗೆಟ್ ಪ್ರಚಾರ ಜಾಸ್ತಿಯಾಯಿಲೆಕೊನೇ ಬರ್ಪುಜ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕುಲ್ಲುದಿತ್ತ್‌ನಕುಲುಲಾ ಲಕ್ಕ್‌ದ್ ನಾಟಕೋತ್ಸವಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ನಾಟಕೊಲೆನ್ ತೂದು

ಪೋೀಯೆರ್. ಉಂದು ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಒಂಜಿ ತಂಕ-ತಾಕತ್ತ್‌ಗ್ ಕೊರ್ಪಿನ ಎಡ್ಡೆ ಉದಾರ್ಮೆ. ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರ್ ಭಾರತೀಯ ನಾಟ್ಯ ಸಂಘೊದ ಗುಕಾರ್ಮೆನ್ ವಹಿಸೊಂದಿತ್ತಿನ ಪೊರ್ತುಗು ಎಡ್ಡೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಯುನೆಸ್ಕೋದ ಅನುದಾನ ಭಾರತೊದ ರಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಲೆಗ್ ತಿಕ್ಕುಲೆಕ ಮಲ್ತೆರ್. ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರ್ ಮಲ್ತಿನ ಪ್ರಯತ್ನಡ್ದಾವೆರ ಐ.ಎನ್.ಟಿ. (ನ್ಯಾಶನಲ್ ಸ್ಕೂಲ್ ಆಫ್ ಡ್ರಾಮಾ) ರೂಪೊಗು ಬತ್ತ್ಂಡ್. ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಅಲ್ಕಾಜಿ ಉಂದೇನ ಸುರೂತ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಯೆರ್.

ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಾತ್ರ ಒವ್ವೇ ಭಾಸೆದ ಒವ್ವೇ ನಾಟಕೊನು ಆಂಡಲಾ ನಾಟಕದ ಪೂರ್ತಿ ಕುಲ್ಲುದು ತೂವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಬೊಕ್ಕ ನಾಟಕೊಡು ಪಾರ್ಟ್ ಮಲ್ತಿನಕ್ಲೆನ್ ಕೈತಡೆ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ಅಕ್ಲೆನೊಟ್ಟಿಗೆ ಪಾತೆರಕತೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ನಾಟಕದ ಓರೆ-ಕೋರೆಲೆನ್ ಚರ್ಚೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಉಮೇದ್ ಪುಟ್ಟಾವುನ ಎಡ್ಡೆ ಪಾತೆರ ಪಂಡೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ವಿಶ್ವ ರಂಗಭೂಮಿದ ಬಗೆಟ್‌ಲಾ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಸ್ತ್ ತೆರಿದಿತ್ತೆರ್. ದಿಲ್ಲಿಡ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಆರ್ಟ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನ್ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಅವೆಟ್ ರಂಗಭೂಮಿಗ್ ಸಮ್ಮಂದಪಟ್ಟಿನ ದುಸ್ತೈತ, ಮುಖವಾಡ, ಪದ್ದೆಯಿ-ಬಂಗಾರ್, ಕತ್ತಿ, ಗುರಾಣಿ, ಬಿಲ್ಲ್-ಬಾಣ, ವಾದ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಲು, ಮೇಕಪ್‌ದ ಸೊತ್ತುಲು ಇಂಚಿತ್ತಿ ವಸ್ತುಲೆನ್ ತೂಪರಿಕೆಗ್ ದೀಯೆರ್. ಅವ್ವತ್ತಂದೆ ರಂಗಭೂಮಿಗ್ ಸಮ್ಮಂದಪಟ್ಟಿನ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ದೇಸೊದ ವಸ್ತುಲೆನ್, ಚಿತ್ರೊಲೆನ್ ಉಂದೆಟ್ ದೀಯೆರ್. ಆರೆಗ್ ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಇನಾಮುಡು ತಿಕ್ಕಿನ ದುಡ್ಡುನು ಈ ಮ್ಯೂಸಿಯಂದ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗಾದೇ ಕರ್ಚಿ ಮಲ್ತೆರ್. 1952ನೇ ಇಸವಿಡ್ ಸರಕಾರ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿನ್ ಸುರು ಮಲ್ತ್ಂಡ್. ಈ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಸುರೂತ ಒತ್ತು ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆನ್ ವಹಿಸೊನ್ನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ. ಅವ್ವತ್ತಂದೆ ಇಂಡಿಯನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಫಾರ್ ಕಲ್ಚರಲ್ ರೆಲೇಶನ್ಸ್‌ದ ಒತ್ತು ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆ, ನ್ಯಾಶನಲ್ ಸೆಂಟರ್ ಫಾರ್ ಕಲ್ಚರಲ್ ರಿಸೋರ್ಸಸ್ ಆಂಡ್ ಟ್ರೇನಿಂಗ್‌ದ ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆ, ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಪ್ಪೆಟ್ ಥಿಯೇಟರ್‌ದ ಒತ್ತು ಗುರ್ಕಾರ್ಮೆ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಮಾನಾದಿಗೆದ ಸ್ಥಾನಮಾನೊಲೆನ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಪಡೆದಿತ್ತೆರ್.

ನಾಟಕ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತಾಂದೆ ಕಮಲಾದೇವಿ ಕೆಲವು ಸಿನೇಮೊಲೆಡ್‌ಲಾ ಪಾರ್ಟ್ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. 1931ನೇ ಇಸವಿಡ್ ತಯಾರಾಯಿನ ಕನ್ನಡದ ಮೂಕಿ ಸಿನೇಮಾ ವಸಂತ ಸೇನೆ, ಬೊಕ್ಕ ಹಿಂದಿ ಬಾಸೆದ ತಾನ್‌ಸೇನ್, ಶಂಕರ್ ಪಾರ್ವತಿ, ಧನ್‌ಭಗತ್ ಪನ್ಪಿನ ಸಿನೇಮಾಡ್‌ಲಾ ಕಮಲಾದೇವಿ ಪಾರ್ಟ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತನ್ನ ಅಭಿನಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯೊನು ದೇಶಗ್ ತೆರಿಪಾಯಿನಾರ್.

ಬರವಣಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರೊದ ಪಜ್ಜೊಲು

ಕಮಲಾದೇವಿ ಒರ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರ್ತಿಯಾದ್, ನಾಟಕ-ಸಂಗೀತ-

ಅಭಿನಯ ಕ್ಷೇತ್ರೊದ ಸಾಧಕಿಯಾದ್ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತಂದೆ ಬರವಣಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರೊಡ್‌ಲಾ ಮಸ್ತ್ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ತ್‌ನಾರ್.

ಬರವಣಿಗೆ ಪಂಡ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಸ್ತ್ ಇಷ್ಟ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಮನಸ್‌ದುಲಯಿ ದಿಂಜಿದಿತ್ತ್‌ನ ಯೋಚನೆಲೆನ್, ಚಿಂತನೆಲೆನ್ ಖಾಲಿ ಮಲ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಪೊರ್ಲುದ ವಿಧಾನ ಪಂಡ ಬರವಣಿಗೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ತೆರಿದಿತ್ತೆರ್. ಭಾರತೀಯ ಕಲೆ, ಕೈಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ರಾಜಕೀಯ, ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಪ್ರವಾಸೊದ ಅನುಭವ ಇಂಚ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ವಿಷಯೊಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಒವ್ವೇ ವಿಷಯದ ಬಗೆಟ್ ಬೂಕು ಬರೆನಗಲಾ ಆರ್ ಮಸ್ತ್ ಯೋಚನೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮಲ್ತ್‌ದೇ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟೊದ ಕಾಲೊಡು, ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಲೆನ ಕಾರ್ಯೊಡು ದೇಸ ತಿರ್ಗೆರೆ ಪೋನಗ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರ್ ಆರೆನೊಟ್ಟಿಗೆ ಒಂಜಿ ಬೆರಳಚ್ಚಿದ ಮಿಷನ್‌ನ್‌ಲಾ ಪತೊಂದು ಪೋವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ರೈಲ್‌ದ ಮೂಜಿನೇ ಕ್ಲಾಸ್‌ದ ಡಬ್ಬಿಡ್ ಕುಲ್ಲುದು ಆರೆನ ಯೋಚನೆಗ್ ಬತ್ತಿನೆನ್ ಟೈಪ್ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕುಲ್ಲುದಿತ್ತ್‌ನಕ್‌ಲ್ ಕಿರಿಕಿರಿ ಪಂಡೆರ್‌ಂಡಲಾ ಆರ್ ಅವೆನ್ ಲೆಕ್ಕೊಗೇ ದೆತೊನೊಂದಿಜ್ಜಂಡ್.

ಕಮಲಾದೇವಿ ಬರವಣಿಗೆನ್ ಸುರು ಮಲ್ತ್‌ನೆ 1924ನೇ ಇಸ್ವಿಡ್. ಆ ಪೊರ್ತುಡು ಬೆಳಗಾಂಡ್ ನಡತಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನೊಡು ಸೇವಾದಲ ಕೈಕೊನ್ನ ಕಾರ್ಯ-ಕಜ್ಜೊಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಲೇಖನೊಲೆನ್ ಬರೆದ್ ಬರವಣಿಗೆದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಲ್ತೊಂಡೆರ್. ಈ ಮುಕಾಂತ್ರ ಸುರು ಆಯಿನ ಆರೆನ ಬರವಣಿಗೆ ಬೊಕ್ಕ ಆಜಿ ದಶಕೊದ ಕಾಲಮುಟ್ಟ ನಡತ್‌ಂಡ್. ಭಾರತೊದ ಕೈಕುಶಲ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಪಿರಾಕ್‌ದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲೆ, ಬುಡಕಟ್ಟ್‌ದ ಜನಾಂಗೊಲು, ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಣೆದ ಚಳುವಳಿಲ್, ವಿಲಾಯಿತಿ ದೇಸೊಲೆಗ್ ಪೋಯಿನ ಪ್ರವಾಸೊದ ಅನುಭವೊಲು, ರಂಗಭೂಮಿ ಇಂಚ ಮಾತಾ ನಮೂನೆದ ವಿಷಯಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆತೆರ್. ಅವೇಕನಿಂಗ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ವಿಮೆನ್ (1939), ಜಪಾನ್ ಇಟ್ಸ್ ವೀಕ್‌ನೆಸ್ ಆಂಡ ಸ್ಟ್ರೆಂತ್ (1943), ಅಂಕಲ್ ಸ್ಯಾಮ್ಸ್ ಎಂಪಾಯರ್ (1944), ಇನ್ ವಾರ್‌ಟೋರ್ನ್ ಚೈನಾ (1944), ಸೋಶಿಯಲಿಸಮ್ ಆಂಡ್ ಸೊಸೈಟಿ (1950), ಇಂಡಿಯನ್ ಹ್ಯಾಂಡಿಕ್ರಾಫ್ಟ್ಸ್ (1963), ಹ್ಯಾಂಡಿಕ್ರಾಫ್ಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ (1975), ದ ಗ್ಲೋರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹ್ಯಾಂಡಿಕ್ರಾಫ್ಟ್ಸ್ (1976), ಇಂಡಿಯನ್ ಎಂಬ್ರಾಯಡರಿ (1977), ಟ್ರೈಬಲಿಸಮ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ (1978), ದ ಇಂಡಿಯನ್ ವಿಮೆನ್ಸ್ ಬ್ಯಾಟಲ್ ಫಾರ್ ಫ್ರೀಡಂ (1983), ಫ್ಯೂಚರ್ ಆಫ್ ದ ಇಂಡಿಯನ್ ಥಿಯೇಟರ್ ಉಂದು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಸೆಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಬರೆತಿನ ಕೆಲವು ಬೂಕುಲು. 1986ನೇ ವರ್ಸೊಡು ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ಇನ್ನರ್ ರೆಸೆಸಸ್ ಆಂಡ್ ಔಟರ್ ಸ್ಪೇಸಸ್ ಪನ್ಪಿನ ಬೂಕುಡು ಆರೆನ ಸ್ವಂತೊ ಅನುಭವೊಲೆನ ಕತೆ, ಸಂಸಾರದ ಕಂಡನಿ, ಮಾಮಿ, ಅಪ್ಪೆ ಇಂಚ ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಷಯಲೆನ್ ಬುಡ್ದು ಭಾರತೊದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಚರಿತ್ರೆ ಬೊಕ್ಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದ ವ್ಯವಹಾರೊಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಬರೆತೆರ್.

ಇಂಚ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಲ್ತಿನ ಒವ್ವೇ ಕೆಲಸೊಲೆಡ್‌ಲಾ ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾಯಿನ ಚಿಂತನೆ ಇತ್ತ್‌ನವು ನೆಗತ್ ತೋಜುನ ಒಂಜಿ ಅಂಶ.

ಮಾನಾದಿಗೆದ ಮರ್ಯಾದಿಲೆಡ್ ಕಮಲಾದೇವಿ

ಅವೇತೋ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಲೆನ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಬುಳೆಪಾಯಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಆರೇ ಒಂಜ ಸಂಸ್ಥೆಯಾದ್ ನಮ್ಮ ಎದುರು ತೋಜುವೆರ್. ಆರ್ ಸಮಾಜದ ಮರ್ಯಾದಿ, ಮಾನಾದಿಗೆಲೆನ್ ಬಯಕ್‌ದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಅತ್ತ್. ಆರ್ ಮಲ್ತಿಂಚಿ ಕಾರ್ಯೊಲೆಗ್ ಪ್ರತಿಫಲವಾದ್ ಮಾನಾದಿಗೆದ ಮಲ್ಲ ಗೌರವೊಲು ಸಾಲ್‌ಗಟ್ಟ್‌ದ್ ಆರೆನ್ ನಾಡೊಂದು ಬತ್ತ. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರೊದ ಪದ್ಮಭೂಷಣ ಇನಾಮು (1955), ವಾಟ್‌ಮಲ್ ಫೌಂಡೇಶನ್ ಇನಾಮು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೊಕ್ಕ ಆರ್ಥಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರೊದ ಸೇವೆಗ್ ಕೊರ್ಪಿನ ಮಾನಾದಿಗೆ (1962), ವಿಶ್ವ ಭಾರತೀಯ ದೇಶಿಕೋತ್ತಮ ಬಿರುದು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಗ್ ಸಮ್ಮಂದಪಟ್ಟಿನ ಕಾರ್ಯೊಲೆಗ್ ಕೊರ್ಪಿನ ಇನಾಮು (1970), ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರೊದ ತಾಮ್ರ ಪತ್ರ (1972), ಫಿಲಿಪೈನ್ಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಕೊರ್ಪಿನ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೆಮಾನ್ ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಇನಾಮು (1972), ಸಂಗೀತ–ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಸದಸ್ಯ ರತ್ನ ಇನಾಮು, ಯುನೆಸ್ಕೋದ ಇನಾಮು (1977), ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರೊದ ಪದ್ಮವಿಭೂಷಣ ಇನಾಮು (1986), ಬನಾರಸ್ ಹಿಂದೂ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗೌರವ ಡಿ.ಲಿಟ್ ಮಾನಾದಿಗೆ (1986), ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಕಲಾವೇದಿಕೆದ ಕಲಾ ಸರಸ್ವತಿ ಬಿರುದು (1986) ಇಂಚ ಕಮಲಾದೇವಿಗ್ ಮಾನಾದಿಗೆ ಆಯಿನ ಇನಾಮು–ಬಿರುದುಲೆಗ್ ಲೆಕ್ಕೊನೇ ಇಜ್ಜಿ.

ಕಮಲಾದೇವಿ ಬದ್‌ಕ್ ಉಂತಾಯೆರ್

ಕುಡ್ಲದ ಊರುಡು ಪುಟ್ಟುದು ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಸಾಧನೆದ ಸಾದಿದ ಜಾಡ್ ಪತ್ತ್‌ದ್ ನಡತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ದೇಶನಾಯಕಿಯಾದ್, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಕಿಯಾದ್ ಬುಳೆದ್ ಉಂತಿನಾರ್. 1903ನೇ ಇಸ್ವಿಡ್ ಪುಟ್ಟುದು 85 ವರ್ಸೊ ಕಾಲೊದ ಪೊರ್ಲುದ ಸಾರ್ಥಕ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ ನಡಪಾಯಿನ ಆ ಮಹಾಚೇತನ 1988 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 29ನಾನಿ ಕಾಯ ಬುಡ್ದು ಪರಲೋಕ ಸಂದ್ಯೆರ್. ತನ್ನ ಜೀವಮಾನ ಇಡಿ ಅವೇತೋ ಲೆಕ್ಕದಾಂತಿ ಜನಮಾನಿನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಎಡ್ಡೆಪ್ಪುಗಾದ್ ಪುಣೆಯಿನ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಮರಣ ಭಾರತೊದ ಜನಮಾನಿ ಸಮುದಾಯಗ್ ಮಾಜಂದಿ ದುಃಖವಾದ್ ಉಂಡಾಂಡ್. ಇನಿ ಕಮಲಾದೇವಿ ನಮ್ಮೊಟ್ಟಿಗೆ ಇಜ್ಜೆರ್. ಆಂಡ ಆರ್ ಮಲ್ತಿನ ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸೊಲು, ಸಾಧನೆಲು ನಂಕ್ ಉಮೇದ್ ಪುಟ್ಟಾವುನ ಅಂಸೊಲಾದ್, ಆರೆನ ನೆಂಪು ಏಪಲಾ ಒರಿಪ್ಪುಲೆಕ ಉಂತ್ಯರೆ ಸಹಾಯ ಆದುಲ್ಲ.

ಕಮಲಾದೇವಿ : ಆರೇ ಒಂಜಿ ಸಂಸ್ಥೆ

ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರೆನ 85 ವರ್ಸೊದ ಒಟ್ಟು ಜೀವಮಾನೊನು ತೂನಗ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ ಬೊಕ್ಕ ಕಲೆ–ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಕುರಿತಾದ್ ರಡ್ಡ್ ಹಂತೊಡು ಆರ್ ಪುಣೆಯಿನ್ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಸಾದಿ ನಂಕ್ ಗೋಚರ ಆಪುಂಡು. ಆರ್ ಭಾರತ ದೇಸೊದ ಇಡೀಕ ಏತೋ ಸಂಘ–ಸಂಸ್ಥೆಲೆನ್ ಕಟ್ಟೆರ್. ಆ ಮುಕಾಂತ್ರ ಮಸ್ತ್ ಬೇಲೆ–ಸಾಧನೆಲೆನ್ ಮಲ್ತೆರ್. ಸಂಗೀತ, ನಾಟ್ಯ, ನಾಟಕ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರೊದ ಪ್ರದರ್ಶನೊಲೆನ್ ದೇಸ–ಪರದೇಸೊದ ಜನೊಕ್ಲೆನ ಕೈತಡೆ ಕೊನೊದು ತೋಜಿಪಾಯೆರ್. ಆ ಮುಕಾಂತ್ರ ಭಾರತೊದ ಸಂಸ್ಕೃತಿನ್ ಜಗತ್ತ್‌ದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ದೇಸೊಗು ಪರಿಚಯ ಮಲ್ಪುನ ಕಜ್ಜೊನು ಮಲ್ತೆರ್. ಇಂಚ ಮಲ್ತಿನೆಡ್ದಾವೆರ ಇಡೀ ಜಗತ್ತ್‌ದ ಒರಿದಿನ ದೇಸೊಲು ಭಾರತೊದ ನೆಲಕ್ಕ್ ದಿಟ್ಟಿ ಪಾಡುಲೆಕ ಆಂಡ್ ಪನ್ಪುನೆಟ್ ರಡ್ಡ್ ಪಾತೆರ ಇಜ್ಜಿ.

ಸ್ತ್ರೀ ವಾದಿಯಾದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ

ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಪರವಾದ್ ಏಪಲಾ ಗಟ್ಟಿಯಾದ್ ಉಂತಿನಾರ್ ಕಮಲಾದೇವಿ. ಅಂಚ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆಂಜನಕ್ಲೆನ್ ತಿರ್ತ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅತ್ತ್ಂಡ ಅಕ್ಲೆನೊಟ್ಟುಗೆ ಶರ್ತಪಾಡ್ದ್ ಮೇಲ್ಮೆ ಸಾಧಿಸವುನ, ಅಕ್ಲೆನೊಟ್ಟುಗೆ ಪಗೆ ಸಾಧಿಸವುನ ಸ್ತ್ರೀವಾದ ಅರೆನತ್ತ್. ಆಂಜನಕ್ಲೆನ ಸಮವಾದ್ ಪೊಂಜನಕ್ಲುಲಾ ಬೆಂದ್‌ದ್ ಮಿತ್ತ್ ಬರೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಪಾತೆರ ಆರೆನವಾದಿತ್ತ್ಂಡ್. ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಕುರಿತಾದ್ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಆರೆಗ್ ಬಂಜ್ಯೊಕೆ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಒರ ಈ ದೇಸೊದ ಸುರೂತ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಆದಿತ್ತ್‌ನ ಸಿ. ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯೆರ್ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಸಿದ್ಯಮ್ಮೆರೆನ್ ತೂಯೆರೆ ಅಕ್ಲೆನ ಇಲ್ಲಡೆಗ್ ಬತ್ತಿತ್ತೆರ್ ಆಲ್ಪನೇ ಗೊಬ್ಬೊಂದಿತ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿನ್ ಕೈತಡೆ ಲೆತ್ತ್‌ನ ರಾಜಾಜಿಯೆರ್ ''ಈ ಮಲ್ಲೆ ಆಯಿ ಬೊಕ್ಕ ದಾಯ್ತ ಮಲ್ಪೊವುಂದುಲ್ಲ?'' ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೇಂಡೆರ್. ''ಎಂಕ್ ಈ ಸಮಾಜೊನು, ಅಯಿಟ್‌ಲಾ ನಮ್ಮ ದೇಸೊದ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಮಲ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಆಸೆ ಉಂಡು'' ಪಂಡ್‌ದ್ ಗಟ್ಟಿ ತೀರ್ಮಾನೊಡೇ ಕಮಲಾದೇವಿ ಪಂಡೆರ್. ಆತೆಟೇ ಬುಡಂದಿನ ರಾಜಾಜಿಯೆರ್ ''ಅಯ್ಯೋ... ಆವು ಬಾರಿ ಮಲ್ಲ ಆಸೆ ಆಂಡತ್ತಾ?'' ಪಂಡ್‌ದ್ ಕುಡ ಕೇಂಡೆರ್. ಆತನಗಲಾ ಕಮಲಾದೇವಿ ಬಾರಿ ಪೊರ್ಲುಡು ''ಅಂಚ ದಾಲಾ ಇಜ್ಜಿ, ಎನ್ನ ಕೆಲಸೊಡು ಎಂಕ್ ದಾಲಾ ಪೋಡಿಗೆ ಇಜ್ಜಿ. ಯಾನ್ ಅವೆನ್ ಕಂಡಿತಾ ಮಲ್ತ್‌ದೇ ಬುಡ್ಪೆ'' ಎಂದ್‌ದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಇಂಚ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿನ ಉಮೇದ್ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆಗ್ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಮಡಿ–ಮೈಲಿಗೆ–ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪನ್ಪಿನ ಕಟ್ಟ್‌ಪಾಡ್‌ಲು ಜೋರಾದಿತ್ತಿನ ಆ ಕಾಲೊಡು ಕಂಡನಿ ಇಜ್ಜಂದಿನ ಪೊಂಜನಕುಲು ಕುಂಕುಮ, ಪೂ, ವರ್ಣೊದ ಸೀರೆಲೆನ್, ಪೊರ್ಲುದ ದುಸ್ತೈತ ಮಲ್ಪೊನ್ನೆನ್ ಜನಕುಲು ಒತ್ತೊಂದಿಜ್ಜಾಂಡ್. ಕಂಡನಿ ತೀರ್ದ್ ಪೋದಿತ್ತಿನ ಪೊಂಜನಕುಲು

ಬೊಲ್ದು ಸೀರೆ ತುತ್ತುದು, ಮುಂಡೊಡು ಕುಂಕುಮದಾಂತೆ, ತರೆಕ್ ಪೂದಾಂತೆ ಉಪ್ಪುನೆನ್ ತೂದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಆಂಚಿನ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಕೈತಡೆ ಪೋದು "ನಿಕುಲು ವರ್ಣೊದ ಸೀರೆ, ಕುಂಕುಮ, ಪೂ, ಉಂದೆನ್ ಮಾತಾ ಏಪೊಡ್ದು ಬೊಕ್ಕ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತ್‌ನೆ?" ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೇನೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆರೆನ ಸವಾಲ್‌ಗ್ ಪೊಂಜನಕುಲು ಸಾಜವಾದ್ "ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡ್ದೇ ಪಾಡೊಂದಿತ್ತ" ಪಂಡ್‌ದ್ ಪನ್ಪೆರ್. "ಅಪಗಾಂಡ ಮದಿಮೆ ಆಯಿಬೊಕ್ಕ ಬೇತೆ ಎಂಚಿನ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತರ್?" ಕಮಲಾದೇವಿ ಕುಡ ಸವಾಲ್ ಪಾಡೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆ ಪೊಂಜನಕುಲು "ಕರಿಮಣಿ ಮಾತ್ರ" ಎಂದ್‌ದ್ ಜವಾಬ್ ಕೊರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆತಾನಗ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರ್ "ಅಂಚಾಂಡ ನಿಕುಲು ಇತ್ತೆ ಕರಿಮಣಿ ಮಾತ್ರ ದೆತ್ತ್‌ಂಡ ಯಾವು. ಒರಿದಿನವು ಪೂರಾ ಅಂಚೆನೇ ಉಪ್ಪಡ್. ಕಂಡನಿ ಇಪ್ಪಡ್-ಇಜ್ಜಂದಿಪ್ಪಡ್, ಜವ್ವಂತಿಯಾದಿಪ್ಪಡ್ ಅತ್ತ್‌ಂಡ ಪ್ರಾಯ ಆದಿಪ್ಪಡ್ ನಮ ಪೊಂಜನಕುಲಾಯಿನೇಡ್ದಾವರ ಪೂ ದೀಯೆರೆ, ಕುಂಕುಮ ಪಾಡ್ಯೆರೆ, ಎಡ್ಡೆ ಸೀರೆ ತುತ್ಯರೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇತ್ತಿನಕುಲು" ಪಂಡ್‌ದ್ ಅಕ್ಲೆಗ್ ಸಮಾಧಾನ ಪಂಡೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆ ಕಾಲೊಡು ಈ ಪಾತೆರ ಪಾತೆರೊಡಾಂಡ ಮಸ್ತ್ ತಂಕ ಬೋಡಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಕಮಲಾದೇವಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಮಹಿಳಾ ಪರಿಷತ್‌ದ ಜಬದಾರಿಕೆದ ಕಾರ್ಯಂತ್ರೆರಾದ್, ಮೂಜಿ ಸರ್ತಿ ಒತ್ತು ಗುರ್ಕಾರ್‌ರಾದ್, ಅಯಿಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಗುರ್ಕಾರ್ರಾದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತ್‌ನಾರ್. ಈ ಸಂಘಟನೆಡ್ದಾವೆರ ಆರೆಗ್ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಣೆಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಅವಕಾಶೊ ತಿಕ್ಕಿಲೆಕ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಪೊಂಜಕ್ಲೆನ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ ಎಡ್ಡೆಪ್ಪುಗಾದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಮಲ್ತಿನ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯೊಲೆನ್ ರಡ್ಡ್ ನಮೂನೆಡ್ ತೂವೆರೆ ಸಾಧ್ಯ ಉಂಡು. ಒಂಜಿನೆದಾದ್ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆಗ್ ಕಾನೂನುದ ಮುಕಾಂತ್ರ ಅಕ್ಲೆಗ್ ತಿಕ್ಕೊಡಾಯಿನ ಸವಲತ್ತುಲೆನ್ ಕೊರ್ಪಾವುನ ಬಗೆಟ್ ಆರ್ ಮಲ್ತಿನ ಹೋರಾಟ. ರಡ್ಡನೆದಾದ್ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಕುರಿತಾದ್ ಈ ಸಮಾಜ ಬೊಕ್ಕ ಜನೊಕ್ಲೆಡ ಉಪ್ಪುನ ಅಭಿಪ್ರಾಯೊನು ಬದಲ್ ಮಲ್ಪೆರೆ ಮಲ್ತಿಂಚಿ ಪ್ರಯೊತ್ನೊಲು. ಪ್ರಾಯೊಗು ಬರಂದಿನ ಪೊಣ್ಣು ಜೋಕ್ಲೆನ ಮದಿಮೆನ್ ಉಂತಾಯೆರೆ ಬೋಡಾದ್, ವಿಧವೆಯೆರಾದಿತ್ತ್‌ನ ಪೊಂಜನಕುಲು ಅಕ್ಲೆನ ಕಾರ್‌ದ ಮಿತ್ತೇ ಉಂತುದು ಬದುಕುನ ಸೌಲಭ್ಯೊನು ಪಡೆವೊನ್ಯೆರೆಗಾದ್ ಮಸ್ತ್ ಪುಣೆಯೆರ್. ಮಧುರೆದ ಜವುಳಿದ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಬೊಕ್ಕ ಕುಡ್ಲದ ಬೀಜದ ಕಾರ್ಖಾನೆಲೆಡ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತಿನ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆಗ್ ಅವುಲು ಸರಿಕಟ್ಟಾಯಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಲ್ ಇಜ್ಜಾಂಡ್. ಉಂದೆನ್ ತೆರಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಆ ಕಾರ್ಖಾನೆಲೆಗ್ ಪೊಗ್ಗುದು ಪೊಂಜನಕ್ಲೆಗ್ ಸರಿಯಾಯಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಲೆನ್ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ಪಿಲೆಕ ಹೋರಾಟ ಮಲ್ತೆರ್. ಗಣಿ ಪ್ರದೇಶೊಲೆಡ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪಿನ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಆರೋಗ್ಯ-ಆರೈಕೆನ್ ತೂಪಿಲೆಕ ಅಲ್ಪದ ಜಬದಾರಿ ವಹಿಸೊನ್ನಕ್ಲೆಗ್ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊರ್ಯೆರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತೆರ್. ಇನಿ ಕಮಲಾದೇವಿ ನಮ್ಮ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಇಜ್ಜೆರ್. ಆಂಡ ಪೊಂಜನಕ್ಲೆನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಸುಧಾರಣೆಗ್ ಆರ್ ಮಲ್ತಿನ ಹೋರಾಟ ಸಾಧನೆಲೆನ ನೆಂಪುಗಾದ್ ದಿಲ್ಲಿದ ಮಹಿಳಾ

ಪರಿಷತ್‌ಗ್ ಸಮ್ಮಂದ ಪಟ್ಟ್‌ದ್ ಉಪ್ಪುನ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ಗ್ ಆರೆನ ಪುದರ್‌ನೇ ಸರ್ಕಾರ ದೀತ್‌ಂಡ್.

ಕಮಲಾದೇವಿ : ಅಪ್ಪೆ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಅಭಿಮಾನೊದ ಪ್ರತೀಕ

ರಂಗನಟಿಯಾದ್ ಕಮಲಾದೇವಿ ಬುಳೆಯಿನಲ್ಪ ಆರೆಗ್ ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡು ಆರ್ ಪುಟ್ಟಿನ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಪರಿಸರೊಡು ತಿಕ್ಕಿನ ಅನುಭವೊಲು, ಆ ಮಣ್ಣ್‌ದ ನಂಬಿಕೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಲೇ ಕಾರಣ. ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಭೂತಾರಾಧನೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ನಾಗಮಂಡಲ ಇಂಚಿತ್ತಿ ನಂಬೊಲಿಗೆದ ಕಲೆ, ವೈಭವೊಲು ದುಂಬುಗು ಆರೆನ ರಂಗಪ್ರಯೋಗೊಲೆನ ಪಿನ್ನೆಲೆಗ್ ಮಸ್ತ್ ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಲಾದ್ ಬೆರಿಸಾಯ ಆಯ. ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡು ಭೂತಕಟ್ಟುನ ಪಾತ್ರಿ ಪಾಡುನ ಅರ್ದಳದ ವರ್ಣ ವೈವಿಧ್ಯೊಲು, ಆಯೆ ಮೋನೆಗ್ ಒಯಿಪುನ ಗೆರೆ, ವರ್ಣೊದ ಅಬ್ಬರ, ಯಕ್ಷಗಾನ ವೇಷಧಾರಿಲು ಕಟ್ಟುನ ದುಸ್ತೈತ, ಕುಂಟು, ಕಿರೀಟೊಲೆನ ಒಡ್ಡಾರೊ, ನಲಿಕೆ ಉಂದು ಮಾತ ಆರೆನ ರಂಗಪ್ರಯೋಗೊಲೆಗ್ ಮಸ್ತ್ ಇಂಬು ಕೊರ್ಯ.

ಕಮಲಾದೇವಿ ಒರ್ತಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನಾಯಕಿಯಾದ್, ರಂಗಕರ್ಮಿಯಾದ್ ಬುಳೆಯಿನಾರ್ ಆಂಡಲಾ ಆರೆಗ್ ತುಳುನಾಡ್ ಬೊಕ್ಕ ಕನ್ನಡ ಭಾಸೆದ ಮಿತ್ತ್‌ದ ಪ್ರೀತಿ ಕಮ್ಮಿಯಾದಿಜ್ಜಂಡ್. ರಂಗಭೀಷ್ಮಂದೇ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿನ ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತೆರೆನ ಸಹಕಾರೊಡು ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಭೂತಾರಾಧನೆದ ಬಗೆಟ್ ಒಂಜಿ ನುಡಿಚಿತ್ರೊನು ಚಿತ್ರೀಕರಣ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅವೆನ್ ಪರದೇಸೊದ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ತೂಪರಿಕೆದ ಅವಕಾಶೊಲೆಡ್ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಭೂತಾರಾಧನೆಗ್ ಜಾಗತಿಕವಾಯಿನ ಮಾನಾದಿಗೆ ತಿಕ್ಕುಲೆಕ ಕಮಲಾದೇವಿ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೆರ್.

ರಂಗ ಚಟುವಟಿಕೆಲೆನ ಕಾರ್ಯೊಡು ಆರ್ ದಿಲ್ಲಿಡೇ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದುಪ್ಪುನಗಲಾ ನಮ್ಮ ಊರುದ ಕಲಾವಿದೆರ್‌ನ ಪರಿಚಯ ಆಂಡ ಅಕ್ಲೆನ ಕೈತಡೆ ಪೋದು ಅಕ್ಲೆಡ ಪಾತೆರುನ ಬೊಕ್ಕ ಅಕ್ಲೆಗ್ ನನಲಾತ್ ಉಮೇದ್ ಕೊರ್ಪುನ ಎಡ್ಡೆಂತಿ ಗುಣ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆಡ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆರೆನ ಈ ಒಂಜಿ ಗುಣೊಕ್ಕು ಸಮ್ಮಂದಪಟ್ಟ್‌ದ್ ನಡತಿನ ಘಟನೆ ಒಂಜಿ ಇಂಚ ಉಂಡು.

ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿನ ಒಂಜಿ ಅನುಭವ : ಐ.ಕೆ. ಬೊಳುವಾರು

ಅವು 1983ನೇ ಇಸ್ವಿದ ಪೊರ್ತು. ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯೊದ ಭೋಪಾಲಡುಪ್ಪಿನ ರಂಗಮಂಡಲೊಡು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬೀದಿನಾಟಕ ಮೇಳ ಆಯೋಜನೆ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬೀದಿ ನಾಟಕೊದ ಬಗೆಟ್ ಆಯಿನ ಸುರೂತ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅವು. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯೊದ ಪರವಾದ್ ಪುತ್ತೂರ್ದ ಎಂಕ್ಲೆನ ಕೂಟೊಗು ಅವೆಟ್ ಪಾಲ್ ಪಡೆಪುನ ಅವಕಾಶ ತಿಕ್ಕ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಎಂಕ್ಲ 'ಬೇನೆ' ಬೊಕ್ಕ 'ಬಡಪಾಯಿ ಮಾದಪ್ಪ' ಪನ್ಪಿನ ರಡ್ಡ್ ಬೀದಿ

ನಾಟೊಕೊಲೆನ್ ತಯಾರ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಭೋಪಾಲ್‌ಗ್ ಪೋದಿತ್ತ್. ಎಂಕ್ಲೆನ ಕೂಟೊಡು ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ, ಮೋಹನ ಸೋನಾ, ಚಂದ್ರಹಾಸ ಉಳ್ಳಾಲ, ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಜನ್ನಿ, ಎಸ್.ಎಸ್. ಭಟ್, ಗೋಪಾಡ್ಕರ್, ಮೋಹನಚಂದ್ರ ಬೊಕ್ಕ ಯಾನ್ ಇಂಚ 9 ಜನ ಇತ್ತ. ಎಂಕುಲು ಭೋಪಾಲ್‌ದ ರಂಗಮಂಡಲೊಗು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊತ ದಿನತ್ತಾನಿ ಮುಟ್ಟುನಗನೇ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದ ಉದಿಪನ ಲೇಸ್ ಸುರುವಾದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ರಂಗಭೂಮಿಡ್ ಮಸ್ತ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತಿನ ಹಿರಿಯೆರಾಯಿನ ಶಂಭುಮಿತ್ರೆರ್ ಉದಿಪನದ ಪಾತೆರ ಪಾತೆರೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಅಯಿಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಸುಮಾರ್ 80 ವರ್ಸೊದ ಪ್ರಾಯೊದ ಒರ್ತಿ ಪೊಂಜೊವು ಪಾತೆರ್ಯೆರೆ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಆರೆನ ಪಾತೆರ ಇಡೀ ಬೀದಿನಾಟಕೊದ ಬಗೆಟೇ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬೀದಿ ನಾಟಕೊಲು ಅಂಚ ಉಪ್ಪೊಡು, ಇಂಚ ಉಪ್ಪೊಡು, ಮಸ್ತ್ ಗಂಭೀರವಾದಿಪ್ಪೊಡು, ಜೊತೆಟ್ ಕಲಾತ್ಮಕವಾದ್‌ಲಾ ಇಪ್ಪೊಡು... ಅವು ಮಾತಾ ಬುಡ್ದು ಮಾರ್ಗೊದ ಬರಿಟ್ ಉಂತುದು ನಲ್ತಿ ಕೂಡ್ಲೇ ಅವು ಬೀದಿನಾಟಕ ಆಪುಜಿ ಇಂಚ ಹಿಂದಿ ಭಾಸೆಡ್ ಸುಮಾರ್ ಪೊರ್ತು ಪಾತೆರ್ಯೆರ್. ಆರೆನ ಪಾತೆರೊನು ಕೇನೊಂದಿತ್ತಿನ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆಗ್ ದಾದ ಆಂಡಾ ಗೊತ್ತುಜ್ಜಿ "ಈ ಪರಬ್ಬುಗು ದಾಯ್ತ ಗೊತ್ತುಂಡು? ನಮ್ಮ ತುಳುವೆರ್‌ನ ಬೀದಿ ನಾಟಕೊನು ತೂವಡ್. ಆತಾನಗ ಬೀದಿನಾಟಕ ಪಂಡ ದಾಯ್ತಂದ್ ಗೊತ್ತಾಪುಂಡು" ಪಂಡ್‌ದ್ ಕುಸಲ್ ಪಾತೆರ್ಯೆರ್. ಉದಿಪನ ಲೇಸ್‌ಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಎಂಕ್ಲೆನ ಕೂಟೊಡ್ದ್ ನಾಟಕೊದ ಪದ್ಯೊಲೆನ ಪಾಟ್‌ದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅವು ಎಡ್ಡೆಡೇ ನೆರವೇರ್ದ್ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಕಾರ್ಯಗಾರೊದ ನಾಲ್‌ನೇ ದಿನತ್ತಾನಿ ಎಂಕ್ಲೆನ ಕೂಟೊದ ನಾಟಕೊಲೆನ ಪ್ರದರ್ಶನ ಬೊಕ್ಕ ಸಂವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡಪ್ಪೆರೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸುಮಾರ್ 12 ಗಂಟೆ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಎಂಕ್ಲೆನ ನಾಟಕ ನನಲಾ ಸುರುವಾದಿಜ್ಜಂಡ್. ಆತ್ ಪೊರ್ತಾನಗ ಅವೇ ಉದಿಪನದ ಲೇಸ್‌ಡ್ ಪಾತೆರ್‌ನ 80 ವರ್ಸೊದ ಪ್ರಾಯೊದ ಪೊಂಜೊವು ಸ್ಟೇಜ್‌ಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಉಂತ್ಯೆರ್. ಬಿಳಿಮಲೆಗ್ ಆರೆನ್ ತೂದು ಪಿರ ಸೆಕ್ಕ್ ಆಂಡ್. "ಅಲೆ... ಆ ಅಜ್ಜಿ ಕುಡ ಬೈದ್‌ಂಡ್...." ಮೆಲ್ಲೊಡೆ ಪಂಡೆರ್. ಆತಾನಗ ಎಂಕ್ಲ ತೂವೊಂದಿತ್ತಿಲೆಕೋನೇ... ಕಾರ್ಯಾಗಾರೊದ ನಿರ್ದೇಶಕೆರಾದಿತ್ತ್‌ನ ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತೆರ್ ಅಡೆಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಆರೆನ್ ಎದುಕೊನೊಂದು "ಬಲೇ... ಬಲೇ... ಮೇಡಂ... ಈತ್ ಪೊರ್ತುಗು ದಾನೆ ಬತ್ತರ್..?" ಪಂಡ್‌ದ್ ಕನ್ನಡೊಡು ಪಾತೆರ್ಯೆರ್. ಕಾರಂತೆರ್ ಆ ಅಜ್ಜಿಡ ಕನ್ನಡೊಡು ಪಾತೆರ್‌ನೆನ್ ಕೇನ್ದ್ ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ಸೋಜಿಗ ಆಂಡ್. "ದಾಲಾ ಇಜ್ಜಿ.. ದಿಲ್ಲಿಡ್ದ್ ಸೀದಾ ಇಡೆಗೇ ಬತ್ತೆ. ನಮ್ಮ ಊರುದಕ್ಲೆನ ನಾಟಕ ಅತ್ತಾ... ಎಂಚ ಮಲ್ಪುವೆರ್ ತೂಕ ಪಂಡ್‌ದ್ ತೂಯೆರೆ ಬತ್ತೆ" ಪಂಡ್‌ದ್ ಆ ಅಜ್ಜಿಲಾ ಕನ್ನಡೊಡೇ ಉತ್ತರ ಕೊರ್ನೆನ್ ತೂದು ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ನನಲಾತ್ ಆಚಿರ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಬಿಳಿಮಲೆಗ್ ಅಂತೂ ಉಂತ್ಯೆರೆ ಕುಲ್ಯೆರೆ ಆಯಿಜಿ. "ಯಾನ್ ಇತ್ತೆನೇ ಆರೆನ ಕಾರ್‌ಗ್ ಬೂರ್ದು ಮಾಪು ನಟ್ಟೊನುವೆ... ಛೆ! ಆರ್ ಏರ್‌ಂದ್ ತೆರಿಯಂದೆ ಬಾಯಿಗ್ ಬತ್ತಿಲೆಕ ನಮ ಪಾತೆರ್ಯೆ" ಪಂಡ್‌ದ್ ಗುನುಗುನು ಪನ್ಯೆರೆ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್. ಎಂಕ್ಲೆನ ನನಲಾತ್

ಪೊಕ್ಕಡೆ ಆಂಡ್. ಬತ್ತ್‌ನ ಆ ಪೊಂಜೊವು ಈ ದೇಸೊದ ಮಾಮಲ್ಲ ರಂಗಚಿಂತಕಿ, ಸಾಧಕಿ ಬೊಕ್ಕ ನಮ್ಮ ಊರುದಾರೇ ಆದಿತ್ತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆತ್ ಪೊರ್ತಾನಗ ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ಗೊತ್ತಾಂಡ್... ಅಂಚಿನ ಒಂಜಿ ಉಮೇದ್‌ದ ಆ ಪೊಂಜೊವು ಆರೆನ ಆ ಪ್ರಾಯೊಡುಲಾ ದಿಲ್ಲಿಡ್ದ್ ಭೋಪಾಲ್‌ಗ್ ನಾಟಕ ತೂಯೆರೆ ಬತ್ತಿನೆನ್ ತೂದು ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ಮಾತ ಸೋಜಿಗದ ಮಿತ್ತ್ ಸೋಜಿಗ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಯಿಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಕಮಲಾದೇವಿಯೆರೆನ ಬಗೆಟ್ ಕೇನ್ನಗ, ಪಾತೆರಕತೆ ಮಲ್ಪುನಗ ಏಪಲಾ ಈ ಘಟನೆ ನೆಂಪುಗು ಬರೊಂದೇ ಉಪ್ಪುಂಡು.

ಇಂಚ... ಕಮಲಾದೇವಿ ಆರೆನ ಇಡೀ ಜೀವನದ ಮುಕಾಂತ್ರ ಭಾರತ ದೇಸೊದ ಜನಮಾನಿಯೆರೆಗ್ ಪೂರ ಒಂಜಿ ಉಮೇದ್‌ದ ಸಗ್ತಿಯಾಯಿನಾರ್ ಪನ್ಪಿ ಪಾತೆರೊ ಸತ್ಯವಾಯಿನವು.

ಗ್ರಂಥ ರುಣೊ

1. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಯಭಾರಿ ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯ : ಕರ್ನಾಟಕ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೆಮಿ
2. ಹೊಸಗನ್ನಡದ 75 ಲೇಖಕಿಯರು : ಕೆ.ಎಂ. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ
3. Kamaladevi Chattopadyaya : Jasleen Dhamija
4. www.google.com - Kamaladevi Chattopadyaya related documents.

ಮದಪ್ಪಿಯೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ (ತುಳು ಮಾಲಿಕೆ)

01. ರೆವೆರೆಂಡ್ ಆಗಸ್ಟ್ ಮೇನರ್ (1995)	ಡಾ. ಪದ್ಮನಾಭ ಕೇಕುಣ್ಣಾಯ
02. ಬಾಯಾರು ಸಂಕಯ್ಯ ಭಾಗವತೆರ್ (1995)	ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯ
03. ಬಡಕಬೈಲ್ ಪರಮೇಸ್ರಯ್ಯೆರ್ (1995)	ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಭಟ್
04. ಮೂವೆರ್ ತಿಂಗಳಾಯೆರ್ (1995)	ಯಜ್ಞಾವತಿ ಕೇಶವ ಕಂಗನ್
05. ಎನ್. ಎ. ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೇರ್ (1995)	ಅ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಪೊಳಲಿ
06. ಎಸ್. ಯು. ಪಣಿಯಾಡಿ (1996)	ಮುರಳೀಧರ ಉಪಾಧ್ಯ
07. ಧರ್ಮಸ್ಥಳ ಮಂಜಯ್ಯ ಹೆಗ್ಡೆರ್ (1995)	ನಾಗರಾಜ ಪೂವಣಿ (ನಾವುಜಿರೆ)
08. ಎನ್.ಎಸ್. ಕಿಲ್ಲೆ (1995)	ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಂಞಣ್ಣ ರೈ
09. ದೂಮಪ್ಪ ಮಾಸ್ಟರ್ (1997)	ಕೆ. ಲೀಲಾವತಿ
10. ಮಟ್ಟಾರು ವಿಠಲ ಹೆಗ್ಡೆ (1997)	ರತ್ನಕುಮಾರ್ ಎಂ.
11. ಸತ್ಯ ಮಿತ್ರ ಬಂಗೇರ (1997)	ಡಾ. ಪೀಟರ್‌ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್
12. ವಿಶು ಕುಮಾರ್ (1997)	ಮಾಧವ ಕುಲಾಲ್
13. ನರ್ಕಳ ಮಾರಪ್ಪ ಶೆಟ್ರ್ (1997)	ಎನ್. ರಘುನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ
14. ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಭಟ್ರ್ (1998)	ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ
15. ಕೆಮ್ತೂರು ದೊಡ್ಡಣ್ಣ ಶೆಟ್ರ್ (1998)	ಕ್ಯಾಥರಿನ್ ರಾಡ್ರಿಗಸ್
16. ಬಿ. ರಾಮ ಕಿರೋಡಿಯನ್ (1998)	ಮುಂಡಪ್ಪ ಬೋಳೂರು
17. ನವಯುಗದ ಹೊನ್ನಯ ಶೆಟ್ರ್ (1998)	ನರೇಂದ್ರ ರೈ ದೇರ್ಲ
18. ಕು.ಶಿ. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ರ್ (2001)	ಡಾ. ಗಣನಾಥ ಎಕ್ಕಾರು
19. ಅ. ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ ಪೊಳಲಿ (2002)	ಎನ್. ಪಿ. ಶೆಟ್ಟಿ
20. ಕಲಾ ತಪಸ್ವಿ ಕೆ.ಕೆ. ಹೆಬ್ಬಾರ್ (2002)	ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಎಮ್. ಶೆಟ್ಟಿ
21. ಡಾ. ಕೋಟ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರ್ (2003)	ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್
22. ಕೆದಂಬಾಡಿ ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈ (ದ.ಪ್ರ.) (2004)	ಡಾ. ಕೆ. ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ರೈ
23. ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ (2008)	ವಿಜಯ ಕುಮಾರ್ ಭಂಡಾರಿ
24. ಕೆ.ಲೀಲಾವತಿ (2008)	ಮುಂಡಪ್ಪ ಬೋಳೂರು, ರೋಹಿಣಿ
25. ಸುಬ್ರಾಯ ಭಟ್ (2008)	ಜಯಂತಿ
26. ಕೆ.ಬಿ. ಭಂಡಾರಿ (2008)	ಡಾ. ವಾಮನ ನಂದಾವರ
27. ಮುಲ್ಕಿ ಸುಂದರ ರಾಮ ಶೆಟ್ರ್ (2011)	ಎನ್. ಪಿ. ಶೆಟ್ಟಿ
28. ನಂದೊಳಿಗೆ ಮುದ್ದಣೆ (2011)	ನಂದಳಿಕೆ ಬಾಲಚಂದ್ರ ರಾವ್

29. ಎಸ್.ಆರ್. ಹೆಗ್ಡೆ (2011)	ರತ್ನಕುಮಾರ್ ಎಂ.
30. ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾಯರ್ (2011)	ಮಂಜುಳಾ ಶೆಟ್ಟಿ
31. ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ (2011)	ಮುನಿರಾಜ ರೆಂಜಾಳ
32. ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕದೇವಿ (2011)	ವಿ.ಕೆ. ಯಾದವ್ ಸಸಿಹಿತ್ಲು
33. ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯರ್ (2011)	ಎಚ್. ಶಕುಂತಳಾ ಭಟ್
34. ಬಿ.ವಿ. ಕಾರಂತರ್ (2011)	ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಮಂಡೆಕೋಲು
35. ಡಾ. ಪಳ್ಳತ್ತಡ್ಕ ಕೇಶವ ಭಟ್ರ್ (2011)	ಡಾ. ವಸಂತಕುಮಾರ ಪೆರ್ಲ
36. ಕಮಲಾದೇವಿ ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯರ್ (2011)	ಪ್ರಶಾಂತ್ ಅನಂತಾಡಿ

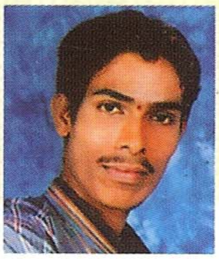

ಒವ್ವಾಂಡಲಾ ಒಂಜಿ ಮರ್ಗಿಲ್ಡ್ ತುಳುಬಾಸೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ತುಳು ಸಂಪೊತ್ತುದ ಬುಳೆಚಿಲ್‌ಗಾದ್ ಅಕುಲೆ ಸೇವೆ ಸಂದ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ ಅಂಚಿನ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮೆರೆನ ಬದ್ಕ್, ಸಾಧನೆಲೆನ್ ನೆಂಪುಡು ಒರಿತೊನುನವು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮೊ. ಈ ನಿಲೆಟ್ ಕರಿದ್ ಪೋಯಿನಕುಲೆನ ಪುದರ್‌ಡ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆಪಾದ್ ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಪನ್ಪಿ ಗ್ರಂತ ಮಾಲೆಡ್ ಬೊಳ್ಪುಗು ಕನವೊಂದುಂಡು.

ಹೋರಾಟೊದ ಕತೆ ಪನ್ನಗ ನಮೊ ಪೋರ್ಚುಗೀಸೆರೆನ ಎದುರುಂತಿನ ವೀರರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕನ ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊನುವ. ಬ್ರಿಟಿಷೆರೆನ ಎದುರುಂತಿನ, ಎದ್ರುಂತುದು ಪೊರ್‌ಂಬಾಟ ಮಲ್ತಿನ ಒಂಜೇ ಒಂಜಿ ಪೊಂಜೊವು ಪಂಡ ತುಳುನಾಡ್ದ ಕುಡಲಡ್ ಪುಟ್ಟುಬಲತಿನ ಕಮಲಾದೇವಿ.

ಕಮಲಾದೇವಿನ ಬದ್ಕ್‌ನ್ ಆರ್ ನಡಪಯಿನ ಕಜ್ಜ ಕಾರ್ಯೊಲೆನ ಬಗೆಟ್ ರಡ್ಡ್ ದಿಟ್ಟಿಡ್ ತೂವೊಲಿ. ಒಂಜಿ ಆರೆನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟ. ರಡ್ಡನೆದ ಆರೆನ ಕಲಾ ಸೇವೆ. ಚಟ್ಟೋಪಾಧ್ಯಾಯೆರ್ಲ್ಲಾ ಕಲೆತ ಮಿತ್ತ್ ದಿಂಜ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತಿನಾರ್. ಇಂಚ ಕಂಡನಿ-ಬುಡೆದಿ ರಡ್ಡ್ ಜನೊಲಾ ಸೇರೊಂದು ದೇಶೊ-ಪರದೇಶೊಲೆಗ್ ಪೋದು ಬತ್ತೆರ್.

ಪ್ರಶಾಂತ್ ಅನಂತಾಡಿ ಕಸುಬುಡು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಾಲೆದ ಗುರುಕುಲು. ಸಾಹಿತ್ಯೊಡು ದಿಂಜ ಆಸಕ್ತಿ ಇತ್ತಿನಾರ್. ತುಳು ಬಾಸೆದ ಬಗೆಟ್ ದಿಂಜ ತೆರಿಯೊನ್ನಾರ್. ತುಳು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ರಚನಾ ಸಮಿತಿಡ್ಲಾ ಸದಸ್ಯೆ ಆದ್ ಬೇಂದಿನಾರ್. ಉಂದು ಆರೆನ ಸುರುತ ತುಳು ಕೃತಿ. ಪೊರ್ಲುದ ಬಾಸೆಡ್ ಮಾತೆರೆಗ್ಲಾ ಅರ್ತೊ ಆಪಿನಂಚನೆ ಕಮಲಾದೇವಿನ ಕತೆನ್ ಈ ಬೂಕುಡು ಬರೆತೆರ್. ಆರೆಗ್ ಪುಗರ್ತೆದ ಮದಿಪುಲು.

ಡಾ. ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್

(ಗುರ್ಕಾರ್ರೆ ಪಾತೆರೊದ ತಿರ್ಲ್)